

İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ İKTİSAT FAKÜLTESİ
MEZUNLARI CEMİYETİ
AYLIK YAYIN ORGANI

İKTİSAT DERGİSİ

ARALIK 1972

SAYI 102

CİLT : 17

350 KURUŞ

TÜRLON

Türk Nylon 6 ipliği

SİFAŞ

SENTETİK İPLİK FABRİKALARI

A. Ş.

MERKEZİ : Bursa — Sanayi Bölgesi

Telefon : 18500 — 18504

BÜRO : Bursa — Atatürk Caddesi, Ticaret Bankası, İş Han Kat 1
Telefon : 14 489

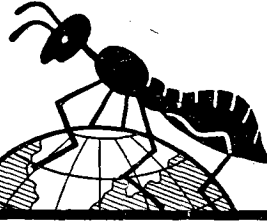
BÜRO : İstanbul — Unkapanı Atatürk Bulvarı, Manifaturacılar Çarşısı
No. 3501 — 3502 Telefon: 22 35 73 — 27 72 53

Dikkat !

Daha evvel başka yerde basılan yazılara ücret ödenmez. Yazılarda ki fikirler yazarlara aittir. Cemiyetli ve dergiyl sorumlu kılmaz gönderilen yazılar basılsın veya basılmasın lade edilmez.

Reklâm Tarifesi

Ön kapak içi	750,— TL.
İç sahife	500,— TL.
Arka kapak içi	750,— TL.
Arka kapak	1000,— TL.

İKTİSAT DERGİSİ

İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ İKTİSAT FAKÜLTESİ
MEZUNLARI CEMİYETİ YAYIN ORGANIDIR

İktisaden zayıf bir millet fakrû sefaletten kurtulmaz; Kuvvetli bir medeniyete, refah ve saadete kavuşamaz; /çtimai ve Siyasi felâketlerden yakasını kurtaramaz.
K. ATATÜRK

CİLT : XVI

SAYI 102

ARALIK 1972

Fiatı : 3.5 T. L.

Yıllık : 42-6 Aylık : 21 TL.

YAZI HEYETİ

İSTANBUL

SUHA AKSOY
GÜROL BAHADAN
MUAMME'ER BAŞOĞLU
NİHAT BATUR
AYHAN BERMEK
İLKER BİRDAL
NATİK BUDA
FARUK ÇEHRELİ
ÂLİ DİNÇÇAĞ
MEHMET EMANET
ZEKİ ERGUNSU
ŞEMSEDDİN GÜLER
Prof. Dr. MÜKERREM HİÇ
ORHAN SOFUOĞLU
REŞAT UMUR
RİDVAN YÜKSELEN

ANKARA

ORHAN BULDAÇ
OKTAY EMED
NACI SARIEYYÜBOĞLU

Sahibi : Cemiyet Adına NİHAT BATUR

Yazı İşleri Müdürü : FARUK ÇEHRELİ

İdare Müdürü : İLKER BİRDAL

İdare Yeri : Tünel Galip Dede Cad. No. 48/1

Telefon : 44 04 36 - 49 89 03 - 44 48 63

P. K. 599 Karaköy/İst.

Basıldığı yer : YENİLİK BASİMEVİ

İÇİNDEKİLER

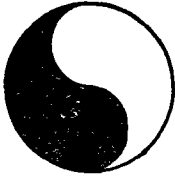
2. Derginin Sesi ***
3. Gelişen Ülkelerde Plânlama Prof. Dr. Nusret EKİN
11. Tüketim Maddeleri Ambalajı S. Nihat GÜVENAL
15. Dünya Bankası, Proje ikrazları
ve Kooperatifler John A. KING. İr.
29. Japon Dış Ticaret
Fazlası Sorunu Celâdet MORALIGİL
33. Gelişme Nereye Kadar
Devam Edebilir? Ali TOPALOĞLU
36. Ayın İktisadi, Mali, Hukuki
ve Sosyal Mevzuatı Mehmet EMANET

Derginin Sesi !.

**Sevgili ve Değerli
Okuyucularımız,**

**Yeni Yılınızı Kutlar
Sağlık ve Başarılar
dileriz.**

**Sevgi ve Saygılarımızla,
İKTİSAT DERGİSİ**

Gelişen Ülkelerde Plânlama

Prof. Dr. Nusret EKİN

Hemen başlangıçta şu hususu açıkça ifade etmek gerekir ki, endüstri ülkelerinde tatbik edilen plânlama teknikleri ile, gelişen ülkeler için hazırlanan plânların metodları arasında ayırım yapmak fevkalâde güç bulunmaktadır. Bununla beraber, özellikle gelişmede takip edilecek ekonomik ve sosyal hedefler açısından böyle bir ayırımın yapılmasında önemli faydalar mevcuttur.

Gerçekten gelişme vetiresi içinde, plânlama teknikleri yönünden, endüstrileşmiş bir ülkede ekonomik ve sosyal hedeflerin birlikte gerçekleştirilmesi veya dengede tutulması, gelişme halindeki bir ülkeye nazaran çok daha kolay bir şekilde sağlanabilmektedir.

Buna mukabil gelişen ülkelerde zaman zaman plânlamacılar, ekonomik ve sosyal hedefleri bağdaştırmakta büyük güçlüklerle karşılaşmakta ve ülkeden ülkeye tatbikat değişmekle beraber, genellikle ekonomik hedeflere ağırlık verme eğilimi daha önde gelmektedir. Türkiye bu yönde dikati çekecek bir örneği teşkil etmekte, teoride iktisadî hedeflere öncelik verilmesine rağmen, tatbikatta sosyal gelişme, ekonomik gelişmeden daha hızlı bir şekilde ortaya çıkmaktadır. «Fabrika yerine okul daha kolay ve zaman zaman daha da cazip bulunmaktadır.

Gelişme halindeki ülkelerin günümüzde kalkınmaları açısından en önemli problemlerinin, hızlı nü-

fus artışı, işsizlik ve eksik istihdam, kuvvetli şehirleşme eğilimi, verimli olmıyan geleneksel tarım metodları ve tarım bünyesi, kötü beslenme, düşük okuma-yazma oranı, kısa ortalama ömür, fert başına düşük gelir ve bunun sonucu olarak düşük iç tasarruf kaynakları, zayıf yatırım eğilimi ve dış ticaret açığı vs. olduğu bilinen bir gerçektir. Bütün bu şartlar, bu grup ülkelerde hükümetleri ekonomik ve sosyal hayatla daha müessir ve önemli fonksiyonlar oynamağa itmiş bulunmaktadır. Gelişen ülkelerin yöneticileri, hızlı bir ekonomik gelişmenin sağlanması, elverişli kaynakların en iyi şekilde kullanılabilmesi, piyasa kuvvetlerinin serbest işleyişi ile gerçekleştiremeyen ekonomik ve sosyal hedeflerin realize edilebilmesi yönünden, plânlı gelişmeye, kalkınmanın en önemli temel unsurlarından biri gözüyle bakmaktadırlar.

«Gelişen ülkelerde, realist alternatifler için gerekli bünye analiz ve değerlendirilmelerinin yapılabilmesi ve alternatif politikaların sonuçlarının büyük bir açıklıkla ortaya konulabilmesi, karar-verebilme vetirelerinin kolaylaştırılması, ancak plânlı gelişme teknikleriyle gerçekleştirilebilmiştir.» Bu kararlar, özellikle elverişli kaynakların tahsisi yönünden yatırım üretim oranlarına tatbik edilmiştir.

Genelikle gelişen ülkelerde

karma ekonomi düzeni içinde plânlama yapıldığı görülmekte ve bu ülkelerde plânlamacılar en önemli problem olarak, kamu tasarrufları yanında, fertlerin ve firmaların özel tasarruflarını da hızla arttırmak meselesiyle karşı karşıya bulunmaktadırlar. Aslında gelişen ülkelerde, tasarruf potansiyelini ve hacmini bir çok hallerde ilmî bir açıklıkla tesbite maalesef günümüz şartları içinde imkân bulunmamaktadır.

Halbuki bilindiği gibi, bir çok yönlerden tasarruf-yatırım ilişkisi, bu grup ülkelerde gelişmenin stratejik faktörünü teşkil etmekte, gelişme plân ve programlarının gerçekleşmesi, özellikle kamu sektöründeki yatırım bütçelerinin doğru bir şekilde tesbit ve kullanılmasına bağlı bulunmaktadır. Ücret ve fiyat politikalarından, dış ticarete, döviz rezervlerinden, vergi siyasetine kadar uzanan zincirin halkaları, karşılıklı etki ilişkisi içinde, tasarruf-yatırım potansiyeline tesir etmektedir.

Yapılan mukayeseli araştırmaların ortaya koyduğuna göre, gelişen ülkelerin çoğunda gelişme plânları, genel olarak gelir, yatırım, ithalat ve ihracat, üretimin belli başlı sektörlerindeki yaratılan hasılâ, vs. faktörler kullanılmak suretiyle hesaplanmakta ve bu verilere bağlı olarak ekonomi-

nin bir bütün halinde büyümesi ile ilgili, geleceğe dönük tahminler yapılmaktadır. Bu tipte makro-ekonomik analizlere dayanan plânların, hükûmet politikalarına yön vermede çok faydalı oldukları iddia edilmekle beraber, bu plânların tatbik edilme açısından değerinin hudutlu bulunduğu da iddia edilmektedir.

Bazı müelliflerce ileri sürüldüğüne göre, realist ve tatbik kabiliyeti olan bir plân, sadece ekonomik durumun analizi ve geleceğin tahmini faktörleri üzerine bina edilmemli, ayrıca hükûmet kararlarına karşı meslekî, sosyal ve ekonomik grupların, meselâ özel sektörün, reaksiyonlarını da elden geldiği ölçüde doğru bir şekilde tesbit edip, bu vakıayı da önemle dikkate almalıdır. Şüphesiz ilâve olarak, kendi yatırım projelerini formüle edebilmek için, özel sektör plân devresi boyunca geçerli olacak ekonomik şartlar hususunda da kâfi derecede teferrüatlı bilginin varlığını talep etmektedir. Özel sektörle plânlama organları arasında tesis edilecek karşılıklı bilgi akışı ve alış-verişi bir çok ülkelerde plânların başarılı bir şekilde hazırlanması ve tatbiki yönünden önemli bir unsur olarak dikkate alınmaktadır. Bazı ülkelerde plânlama otoriteleri ve plânlama konuları ile direkt yünden ilgili bakanlıklar, farklı faaliyet dalları-

nın temsilcileri ile, değişik şekillerde ortaya çıkan direkt veya endirekt yollardan gerçekleştirilebilecek temas imkânları aramaktadırlar.

Diğer yandan gelişme stratejisi içersinde, bu grup ülkelerde, kamu sektörü hayatî derecede önemli bir role sahip bulunmakta ve gelişme plânları kamu sektörünün bu önemini hemen bütün ülkelerde kabul etmiş gözükmektedirler. Bu yüzden özellikle ekonomik ve sosyal alt-yapı imkânlarından mahrum, gelişme halindeki ülkelerin çoğunda, plânlanmış kamu yatırımlarının payında artma eğilimi tesbit edilmektedir. Fakat diğer yandan ülkelerin çoğunda kamu sektörünün bu genişleme eğilimine ilâve olarak plânların büyük bir kısmı, millî gelişme gayretlerinin gerçekleşmesi için özel sektörle de işbirliği yapmağa özel bir önem atfetmektedirler.

Kalkınan ülkelerin çoğunda plânlama, karar-verme imkânlarına sahip organlar ve otoriteler dışında kalan ihtisas sahibi teknisyenler tarafından hazırlanmakta ve bu uzmanlar, plân devresini kavrayan süre için, birbirleriyle ilişkili bir seri hedefi içine alan, geleceğe dönük tahminler ve hesaplamalar yapmaktadırlar. Şüphesiz bir gelişme politikasının tatbikinde plânın müessir bir vasıta ve alet olarak

kullanılabilmesi için, gerek hükümetle, gerekse özel sektörle ilgili cısun, değişik nitelikteki karar-verme merkezlerinin plânın hazırlık ve tatbik safhalarında işbirliği yapması, çok önemli bir faktör olarak ortaya çıkmaktadır.

Gerçekten plân, yatırımların seviyesini, fiyat artışlarını, endüstrinin ve yatırımın yeniden organize edilmesinin gerektirecek bir çok sayıda kararın alınması suretiyle, yatırım yapan, tasarruf eden, tüketen veya üreten insan olarak değişik ekonomik, sosyal ve meslekî grupların davranışlarını etkileyecektir. Tabiatıyla plânın hazırlık veya tatbik safhasında, plânın tatbikinden etkilenen gruplarla işbirliği ve istişare, plânın başarı şansını geniş ölçüde arttıracaktır.

Bölgeler ve kıt'alar olarak gelişen ülkelerde plânlama tatbikatinâ kısaca bakacak olursak, mese-lâ Afrika'da liderlerin büyük bir çoğunluğu tarafından sosyal ve ekonomik gelişmenin plânlanması, millî bağımsızlığın bir sonucu olarak değerlendirildiğini görürüz. Bu yüzden Afrika ülkelerinin hemen hepsinde, gelişme plânlarının arkasındaki itici güç, iktisadî açıdan koloni olmaktan çıkış, hızlı bir büyüme temeline dayalı yeni bir ekonomik ve sosyal düzenin yaratılması ve mümkün olan en büyük

sür'atle hayat standardının geliştirilmesidir.

Daha demokratik şekilde işleyen bir siyasî hayatın yaratılabilmesi için bazı plânlar, ekonomik imtiyazlar üzerinde tazyik yaratmak, daha adil bir gelir dağılımını sağlamak, garanti edilmiş asgarî ücretleri, çalışma ve istihdam hakkını gerçekleştirmek, sağlık hizmetleri, eğitim ve nüfusun genel olarak hayat standardını yükseltmek gibi hedefler de gütmektedirler. Bazı ülkelerde ise, dış memleketlerde tatbik edilen modellerden dikkatli bir şekilde kaçınılmak suretiyle, ekonomik plânlama, toplumu belirli ideolojik hedeflere sevk edebilmek için, adetâ bir vasıta olarak düşünülmektedir. Bu grup ülkelerde özellikle plânlama tatbikatının ilk yıllarında, gelişme stratejileri ve politikaları tabîî kaynakların elverişliliği, ülkedeki yabancı büyük şirketlerin mevcudiyeti, bağımlı bir dış ticaret ve vasıflı işgücü kifayetsizliği vs. gibi faktörlerin geniş ölçüde etkisi altında kalmıştır.

Şüphesiz günümüzde Afrika kıt'ası ülkelerinin esas önemli problemleri, kapital birikimi, vasıflı işgücü eğitimi, endüstrileşme ve tarımın modernleşmesi olarak özetlenbilir. Bu gayelerin gerçekleşmesi ekonominin esaslı bir bünye değişmesi geçirmesini gerektir-

mekte, özellikle modern endüstri sektörünün gelişmesini icap ettirmektedir. Halihazırda bu kıt'a ülkelerinden çoğunda endüstrileşme, sanayiın değişik dalları arasındaki ilişkilerin gerçek bir koordinasyonu düşünülmeden, sadece ithal edilen mallar yerine yerlilerini yapmak, «ithal-ikâmesi» endüstrilerini geliştirmek gayretleriyle hudutlandırılmış bulunmaktadır.

Plânlama organizasyonunun yönetimi açısından bakıldığı zaman, organizasyon bünyeleri birbirinden farklı olmakla beraber, bir kaç küçük istisnası dışında, ülkelerin çoğunda, plânlamanın bölge branşları mevcut bulunmamaktadır. İdari mekanizmaların iyi kurulmamış bulunması, ihtisas sahibi uzman eleman azlığı, plânlama gayretlerini verimsiz bir hale sokmaktadır. Ayrıca Afrika kıtası plânlamacıları için tertiplenen uluslararası kongrelerde yapılan tartışmalardan elde edilen sonuçlara göre, çok daha önemli programların aleyhine, ikinci derecede ehemmiyetli olan projelere bazen daha fazla öncelik tanındığı anlaşılmakta, politik istikrarsızlıkların ve plânların karmaşık bünyesinin kafi derecede mahallî şartları dikkate almadığı vs. gibi hususların, plânlı gelişmeyi aksattığı ileri sürülmektedir.

Aslında herhangi bir değer-

lendirme yapabilmek için, Afrika'da plânlama tecrübesinin çok yeni olduğu hususunu gözden uzak tutmamak gerekir. Uzun devrede daha tutarlı plânların yapılabilmesi, daha gerçekçi hedeflerin tesbiti ve daha uygun tedbirlerin tatbikata sokulabilmesi için, daha vasıflı plânlamacılara olan ihtiyaç açıktır.

Lâtin Amerika ülkelerinin bir çoğunda ise, plânlama tecrübesi esas itibarile 1961 yılında tertiplenen «Conference of Punta del Este» ile başlamıştır. Bu konferanstan sonra, Lâtin Amerika ülkelerinin bir kısmı plânlamayı, tabii kaynakların harekete getirilmesi, bünye değişmelerinin gerçekleştirilmesi, verimliliğin artırılması, uluslararası malî işbirliğinin geliştirilmesi yönünden temel bir vasıta olarak dikkate almaya başlamışlardır. Böylece muhtelif ülkelerde plânlama organları kurulmağa başlamış ve farklı ülke ve bölgelerde, orta ve uzun devreli gelişme plânları hazırlanmıştır. Mamafih bazı iktisatçıların işaret ettiğine göre, plânların hedeflerinin ekonomik realiteleri kâfi bir şekilde dikkate almadığı anlaşılmakta ve bu kıt'a ülkelerindeki plânlardan bazılarının kuvvetli gelişme stratejilerine dayandırılmadığı ileri sürülmektedir. Bu plânlardan çoğu, uzun-devreli hedefler arasında bilhassa prensip olarak tarım reformu, kamu yönetimi ve millî birliğin gerçekleştiril-

mesi hedeflerine yönelmekte, fakat çok nadir hallerde, gelirin yeniden dağılımı veya işsizlik ve ek-sik istihdamın bertaraf edilmesiyle ilgili özel hedefler ortaya koymuş bulunmaktadır.

Bir çok hallerde plânlama organlarının idari otoritelerden ve karar-verme merkezlerinden uzakta, izole bir halde bulunduğu görülmekte, ayrıca sektörel ve bölge plânlaması zayıf bir netilik taşımakta, özel sektör ile plânlama mekanizması arasında haberleşme kifayetsiz bulunmakta ve bütün bu faktörler verimli ve isabetli bir plânlamayı güçleştirmektedir. Bazı müelliflerin ileri sürdüklerine göre Lâtin Amerika'da plânlama tatbikatı bir çok faydalar sağlamakla beraber, ne geleneksel hükûmet idaresinde, ne de ekonomi politikasında ciddi ve köklü değişiklikler getirme başarısını kazanmamıştır. Mamafih gelişme plânları bu bölgede temel istatistik verilerin geliştirilmesine yardımcı olmuş, ayrıca kamu yatırım plânları yoluyla, özellikle kamu sektöründe, daha büyük bir verimlilik sağlanabilmiştir.

Diğer yandan plânlama organlarının bütün idari güçlülere rağmen, modern bir bünye ile kurulması, bu organların özellikle kamu sektörüne yeni ve canlı fikirler getirmesine yol açmıştır. Projelerin

formüle edilmesindeki gelişmeler, kalkınmayı hızlandırmak için tesis edilen mekanizmalar, diğer müsbet sonuçlar olarak sıralanabilir.

Asya ve Yakın-Doğu ülkelerine baktığımız zaman ise, bu bölgedeki ülkelerin hemen bir çoğunun ekonomik gelişmelerinde plânlama tekniklerini kullandıkları görülecektir. Fakat plânların genişliği, hedefleri ve tatbikatı bir ülkeden diğerine çok önemli değişiklikler göstermektedir. Bu kıtadaki ilk plânların genellikle kamu sektörü için yapılmış tek tek projelerden meydana geldiği tesbit edilmiştir. Mamafih daha sonraki plânlar, çok daha detaylı olarak hazırlanmış görünmekte, buna mukabil tahmin vetirelerinin hâlâ iptidai niteliğini muhafaza ettiği ileri sürülmektedir. Ayrıca orta-devreli plânların ekonomik politikalar için bir yol gösterme niteliği taşımadığı veya halkın desteğini sağlamak için tedbirler getirmedeği anlaşılmaktadır.

Asya kıt'ası ve Yakın-Doğu'nun bazı ülkelerinde plân tatbikatının en önemli güçlüğü, değişikliğe karşı direnme ile birlikte ortaya çıkan ekonomik dalgalanmalar ve bünyevi faktörlerdir. Özellikle bir yandan tarım sektöründeki kifayetsizlik diğer sektörlerle de etki yapmak suretiyle ekonomilerin gelişmelerinin yavaşlamasına yol açmakta, diğer yandan ise tarım

ürünlerinin ve ham maddelerin dünya fiyatlarında önemli dalgalanmalar görülmektedir. Bütün bu faktörlerin sonucu olarak, döviz kaynakları çok nadir bulunmakta, ayrıca belirli bünye değişimlerinin ve idari reformların plânlandığı, fakat henüz gerçekleştirilemediği anlaşılmaktadır.

Bu ülkelerde plânlamacıların çözmek zorunda olduğu en önemli problemler, bölgeler arası ve sosyal dengesizlikleri azaltmak, kapital birikimini hızlandırmak ve uygun yatırım politikalarını tesbit etmektir. Bu sebeplerden dolayı, bu bölgeledeki plânların çoğu, su-lama, enerji ve ulaşım vs. gibi alt-yapı yatırımlarına yönelmiş bulunmaktadır. Ayrıca tarım reformu, endüstrinin çeşitlendirilmesi, ağır ve hafif endüstriler arasındaki denge-nin sağlanması, farklı bölgeler ve sosyal gruplar arasında refahın daha adil bir şekilde dağılımının temini, istihdam hacminin süratle genişletilmesi ve bilhassa çok hızlı bir şekilde artan doğum oranları-nın kontrol altına alınması vs. gibi hedefler plânlamacıların ana problemlerini teşkil etmektedir.

Diğer gelişen ülke ve bölgelerde de görüldüğü gibi, Asya ve Yakın-Doğu ülkelerinde hükümetler, gelişme plânlarının ve politikalarının tatbikinde aktif bir rol oynamaktadırlar. Bu aktif rol oyn-

yış, bir yandan kamu sektörü yoluyla direkt müdahaleler şeklinde ortaya çıkmakta, diğer yandan ise, malî tedbirler ve para politikalarının harekete getirilmesi veya özel sektöre şu veya bu şekilde imkânlar tanınması suretiyle endirekt yollardan kendini ortaya koymaktadır.

Asya ülkelerinde plân tatbika-tının dikkati çekecek en önemli eksikliğin, mahallî veya bölgevî seviyede plânların hazırlanmasının ve tatbikinin idari problemlerine, kâfi ölçüde dikkat göstermeyişi-dir. Bu durumun esas itibarıyla malî kaynakların kıfayetsizliğinden veya geleneksel olarak idari iktidarın merkezileşmiş olmasından doğdu-ğu ileri sürülmektedir. Hindistan gibi federal bünyeli ülkelerde da-hi plânlama organları devlet seviyesinde organize olmuştur. Benzer bünyeli organlara ayrıca, meselâ Malasia, İran, Burma, Güney Kore vs. gibi ülkelerde de rastlanmak-tadır.

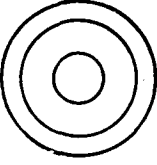
Bu kıt'a ülkelerinde olduğu gi-bi, diğer gelişme halindeki bölgelerde de plânlama tatbikatının karşılaştığı hazırlama, tatbik etme, kontrol etme veya kapsam ve kavram karışıklığından doğan çok sayıda güçlükler mevcuttur. Fakat gerek teoride, gerek tatbikatta güçlükleri tesbit ve bu problemlerin üstesinden gelmek için, koor-

dine gayretler sarfedilmektedir. Özellikle «Birleşmiş Milletler Ekonomik Komisyonu» bu konuda yayın, seminer, konferans, istişare yoluyla önemli faaliyetlerde bulunmaktadır.

Sonuç olarak söylemek gerekirse günümüzde, Dünya ülkelerinin büyük bir kısmı, ekonomik sistemleri ve gelişme seviyeleri birbirinden farklı olmakla beraber, gelişmelerini şu veya bu şekilde programlama ve plânlama tatbikatına bağlamış bulunmaktadır. Aslında gelişme halindeki ülkelerin iktisatçılarına düşen en önemli görev, gelişmenin karşılıklı ilişkiler sistemi içinde kendini gösteren karmaşık ve belirsiz güçlüklerini ortaya çıkarıp, dar boğazları genişletecek ana stratejileri tesbit etmek, tayin edici ana faktörleri bulup çıkarmak ve gelişme strate-

jilerini ona göre düzenlemektir. Bu mantık çok detaylara inen ilmi analizleri gerekli kıldığı kadar, kalkınma politikalarını anlaşılır hâle sokacak faktör basitleştirmelerini de icap ettirmektedir.

Böyle bir açıdan bakıldığı zaman, meselâ Türkiye'nin gelişmesi yönünden tasarruf-yatırım ilişkilerini düzenliyecek, plânlama teşkilâtı ile koordine çalışan bir «yatırım bakanlığına» ihtiyacın varlığı ortadadır. Gelişme halindeki bir ülke için, kalkınmanın daha hızlı bir sanayileşme anlamını büyük ölçüde taşıdığı düşünülecek olursa, bütün gelişme gayretlerinin yatırım etrafında düğümlenmesi, plânlamacıların ve yöneticilerin bütün kalkınma gaye ve stratejilerini bu hedefi sağlamağa yöneltmeleri gerekecektir.

Tüketim Maddeleri Ambalajı

S. Nihat GÜVENAL

Paketlenmeden satılan tüketim maddeleri sayısının devamlı olarak azaldığı görülmektedir. Genellikle tüketicinin inceleyerek satın almak alışkanlığında bulunduğu bazı maddeler de artık paketlenmiş olarak piyasaya sürülmektedir. Ancak bu gelişmede, standardizasyonun ve şeffaf ambalaj maddelerinin büyük etkisi olmuştur.

Bugün paketlenmeden satılması gereken tüketim maddeleri sayısının çok az bulunduğu ve ambalajın büyüklük, şekil ve diğer niteliklerinin satışı geliştirme yönünden çok etkili olduğu bütün ilgililerce kabul edilmektedir.

AMBALAJLAMA AMAÇLARI :

A.B.D. yapılan bir incelemeyle göre, tüketim maddeleri imalatçıları aşağıdaki amaçlardan bir veya daha fazlasına ulaşmak için mamüllerini ambalaj içinde satmayı tercih etmektedirler :

1. Toplam talebi artırmak,
2. Mevcut talebin daha büyük bir kısmını ilgili mamule kazandırmak,
3. Kaybedilen satış hacmini tekrar kazanmak,
4. Ambalaj masrafını karşılayacak bir fiyat artışı tabii

görüldüğünden, hâlen açıkta satılanların yerine ambalajlı mamûller için talep yaratmak,

5. Bozulma ve sair şekillerde zarara engel olmak,
6. Depolama, yükleme ve boşaltma masraflarını azaltmak,
7. Fiyatı yükseltmek ve masrafları azaltmak,
8. Değişen mevzuatın gereklerine uymak,

AMBALAJ TRENDLERİ :

Ambalaj trend'lerini etkileyen 3 faktör vardır :

1. Ambalaj endüstrisinde kullanılan madde ve tekniklerle ilgili gelişmeler,
2. Ambalajlanmış olarak piyasaya sunulması gereken yeni mamûllerin geliştirilmesi,
3. Satış ve teşhir metodlarındaki değişiklikler.

Meselâ, Gima gibi self-servise uygulayan perakende satış yerlerinde en uygun ölçü birimine göre ambalajlanmış tüketim maddelerinin raflara konulması zorunludur.

AMBALAJLAMANIN ÇEŞİTLİ YÖNLERİ :

Yukarı sevki idare kademesindeki idarecilerin kesin bir karara varabilmeleri için yeni ambalajın ekonomik etkilerinin neler olacağı incelenmelidir.

Bir ambalajdaki radikal değişiklikler yalnız imalâtçı firmayı değil, o mamûlün dağıtımı ile dolaylı veya dolaysız ilgili herkesi etkiler. Bundan ötürü, yeni ambalaj şeklinin nakliye ve depolama yönünden elverişliliği ile aracı tüccar açısından fayda ve sakıncalarının kıymetlendirilmesi zorunludur.

Tüketim maddelerinin niteliklerine uygun bir ambalaj malzemesi ile paketlenmiş olarak piyasaya sürülmesini kompleks bir problem haline sokan husus, tüketicinin muhtemel reaksiyonunun tahmin edilmesindeki güçlütür.

Tüketicinin satın alma ve kullanma alışkanlıklarında herhangi bir değişikliği gerektiren yeni bir ambalaj yapılması veya açıkta satılan bir maddenin paketlenmiş olarak satılması gibi konularda karar vermeden önce durum titizlikle incelenmeli ve mevcut bir alışkanlığın daha kolay bir şekilde yerine getirilmesini sağlayabilecek ambalaj tipleri üzerinde durulmalıdır.

TEKNİK PROBLEMLER :

A.B.D. de büyük bir ambalaj maddesi imalatçısı müşterisi olan imalatçılara aşağıdaki soruları sormak suretiyle hangi teknik nitelikte ambalaj malzemesine ihtiyaç olduğunu öğrenmek istemiştir. (1)

1. Hangi made ambalajlanacaktır?
2. Ambalajın amacı ne olacaktır? (Bir defa veya iki defa kullanılacak, içine hediye, oyuncak vs. konacak gibi)
3. Ambalajın büyüklüğü ne kadardır?
4. Ambalajın değiştirilmesi mümkün müdür? Asgari ölçüler neler olmalıdır?
5. Hangi renkler arzu edilmektedir?
6. Ambalajın güneş ışınlarına dayanıklı olması gerekli midir?
7. Mamûlde su var mıdır?
8. Ambalajın dayanıklı olması zorunlu bulunan asitler ve alkaliler ile bunların Bome dereceleri nelerdir?

9. Ambalaj, diğer hangi kimyevi terkiplere mukavemet edebilmelidir?

10. Ambalaj darbe vs. fiziki etkilere maruz kalacak mıdır?

11. Ambalajın azami birim maliyeti ne olmalıdır?

FAYDALILIK VE CEZBEDİCİLİK :

Hiç şüphesiz ki bir ambalajın, amaca uygun bir paketleme şekli olmasına ilâveten, satış geliştirme fonksiyonu da vardır. Ancak faydalılık ve cezbedicilik niteliklerinin ne şekilde bağdaştırılabileceği konusu genellikle halli güç bir problem olmaktadır.

Kullanışlılık, düşük maliyet, mamûlün kalitesinin korunması, depolamada kolaylık ve ucuzluk gibi nedenler, daha ziyade alışılmış ve klasik şekillerin esas alındığı modelleri telkin etmektedir.

Satış geliştirme fonksiyonu ise, ambalajın orijinal olmasını, göze iyi gelen malzemeden ve renklerin artistik bir şekilde seçilerek yapılmasını gerektirmektedir.

Mevcut ambalaj şeklinde değişiklik yapılmasında veya bir mamûlün ilk ambalajının saptanmasında faydalılık ve cezbedicilik

(1) Planning the Product, P. M. Phelpe, 1967.

faktörlerinin dengeli bir şekilde uzlaştırılması gerekir.

AMBALAJ DEĞİŞİKLİĞİ ZAMANI :

Her ne kadar maliyetin düşürülmesi veya hiç olmazsa yükseltilmemesi için mümkün olduğu kadar uzun zaman geçmeden mamûlü koruyabilen bir ambalajın değiştirilmemesi gerekirse de; satış geliştirme faaliyetlerinin daha etkili olması için ambalajda değişiklik yapılması zorunlu görünmektedir.

Yeni ve enteresan bir ambalajın tüketicileri cezbedeceği satış personelinin ve aracı firmaların çalışmalarını daha verimli yapacağı düşünülmüş renk ve şekil yönünden ambalaj değiştirilmektedir.

Birçok imalâtçı, kullandıkları ambalaj tüketicilerce bilindiği için bu konuda değişiklik yapmak istememektedirler. Ancak, böyle uzun süre kullanılan bir ambalajın değişen piyasa gerçeklerine uygun veya rekabet yönünden etkili olması çok güçtür.

Ambalaj maddelerindeki ve ambalaj usulindeki gelişmelerin de mevcut ambalajda değişiklik yapılmasında önemli etken olduğu görülmektedir.

Bir malın ambalajı benzerlerinden daha iyi veya piyasadaki en

iyi ambalajın seviyesinde olmadığı zaman değiştirilmesi gerektiği görüşünde olanlar da vardır.

Tanınmış bir ambalajdaki değişiklik, reklâm ve perakende satış yerlerinde teşhir yoluyla tüketicilere duyurulmalıdır.

Ancak, sadece değişiklik yapılmış olması amacıyla mevcut başarılı ambalajın değiştirilmesi de çok sakıncalıdır.

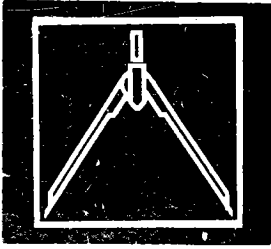
DENEME :

Yeni bir ambalaj yapıldığı veya mevcut ambalaj değiştirildiği zaman, kabul edilen ambalaj piyasada belirli bir süre denenmelidir. Bu deneme, ambalajın bazı sakıncalarının ve tüketici yönünden yetersizliklerinin saptanmasını sağlayabilir.

İmalâtçı, mamûlünün yeni ambalajla tüketici tarafından benimsenebileceği konusunda olumlu bir kanaata varmadan normal satış ve dağıtımına başlamamalıdır.

Amerikalı Endüstriyel Psikoloji Uzmanı James M. Vicary'e göre:

«Halk görmek istediğini veya görmek üzere hazırlandığını görür. İnsanların dimağlarındaki izlenimler ambalajın üstüne basılmış resimlerden daha önemlidir. Fiyat-görünüş ve isim kombinezonu bir malı satılabilir hale getirir. Ambalaj tüketicilerce görülmeli ve denenmelidir.»

Dünya Bankası, Proje İkrazları ve Kooperatifler

Yazan : John A. KING. Jr.

Çeviren : Dündar MURADOĞLU

Kooperatifler, kalkınma projelerinin çok iyi bir uygulama aracı ve bu tatbikatın faydalarının doğru-
dan doğruya halka intikalini sağ-
layan bir vasıta olarak görünmek-
tedir. Kapital noksanlığı olmamış-
tır, fakat sermayenin müessiriyeti
çoğu kez kötü bir mali yönetimle
zayıflamıştır. Bu makalede yazar,
Banka'nın bazı projelerinin uygulan-
masına kooperatiflerin nasıl katıl-
diklarını anlatmakta ve bu sonun-
cuları daha etkili bir hale getirmek

amacıyla kooperatiflerin teşkilât-
landırılmaları hususunda bazı gö-
rüşler sunmaktadır.

Dünya Bankası tarım koopera-
tiflerine ilgi duymağa devam et-
mektedir, zira Banka bu koopera-
tiflerin, kaynaklarını çiftçilerin em-
rine vermek veya bu çiftçilerin,
Bankanın finansmanını başka bir
şekilde sağladığı kalkınma projele-
rini tahakkuk safhasına koyabilme-
lerine yardım etmek hususunda
son derece etkili bir vasıta olabi-
leceklerini ve çok kere oldukları-
nı, takdir etmektedir. Fakat Banka,
ödünç verme programlarında tarım

(*) «Finances et Développement»
adlı dergiden alınmıştır.

kooperatiflerine yardımcı olabilmesi hususundaki ölçülerin de bir sınırı bulunduğunu anlamıştır; çünkü kalkınmakta olan ülkelerde idareler, özellikle mali idareler, çoğu kez, tamamen memnuniyet verici olmaktan çok uzak bulunmaktadır. Bundan başka, ekseriya bu kooperatiflerin iyi bir şekilde işlemeleri için lüzumlu görünen diğer koşullar veya kuruluşlar da kusurlu bulunmaktadır. Gerçi birçok hallerde kooperatiflerin projelerinin uygulanmasında gerçekten payları olmuştur; bununla beraber Banka, diğer kooperatiflerin sevk ve idare bakımından yeterli ve işi bilir personelden mahrum bulunduklarını; bu kooperatiflerin aldıkları fonları beklenen maksatlar için müessir bir biçimde kullanmağa muktedir olmadıklarını; bunların üyelerine kişisel olarak verdikleri ikrazların geri ödenmesini temin için lüzumlu hizmetleri yerine getirmeğe yete-

nekli olmadıklarını v.s. müşahade etmiştir.

Mamafih Dünya Bankası (*) sadece kooperatiflerin vasat bir mali idareleri bulunduğunu eleştirmekle kalmamaktadır. Bazı üzücü denemelere rağmen Banka kooperatiflere, kendi ödünç verme programları içindeki hizmetlerine yardımcı olmağa devam etmekte ve onların aynı zamanda gayelerini daha iyi gerçekleştirebilmeleri amacıyla bünyelerinin güçlendirilmesi hususunda kendini zorlamaktadır.

Kalkınmakta olan ve kooperatiflerin Bankanın projelerini kullanmak hususunda doğrudan doğruya aracı oldukları ülkelerde tarım tek ekonomik kesimdir. Tarım sektörü dışında kooperatiflerin, uygulanmaları için ödünç vermek suretiyle ve durum elverirse elbirliği yaptıkları yegâne projeler elektrik enerjisi ve sanayi alanlarındakilerdir. Kooperatiflerin projelerin uygulanmasına katıldıkları bazı hallerde, Bankanın bu projelerin finansmanına ayırdığı fonlar kooperatif kuruluşlarının aracılığı ile maksada erişmektedir; diğer hallerde Bankanın kaynakları, daha önce çalışır bir duruma gelmiş veya bir bütün haline getirilmiş olup kooperatif kuruluşlarının bakımlarıyla hizmet gören işlerin yürütülmesini düzenlemek veya sağlamak

(*) Bankaya yapılan bütün müracaatlar aynı zamanda Uluslararası Kalkınma Birliği (Association Internationale de Développement) (İDA) de uygulanmaktadır; Bankanın şubesi olan ve uygun koşullarla ikrazda bulunan, bu maddede Bankanın ikrazları hakkında yapılan bütün başvurular (İDA) kredisini kapsamaktadır.

için kullanılmıştır; diğer bazı hal-lerde ise kooperatifler, Bankadan para almadan lüzumlu hizmetleri yapmak suretiyle projelerin amaç-larının gerçekleştirilmesini yüküm-lenmişlerdir.

Bankanın kooperatifleri ilgilen-diren ilk ödöncü verdiği 1959 yılı ile 1971 in ilk ayları arasındaki dö-nemde Banka tarıma, toplam tuta-rı 1.700 milyon dolar kadar olan 150 ikrazda bulunmuştur. Bu top-lam, 24 ülkeye (**) verilmiş ve tümü 487,9 milyon dolar tutan 34 ikraz teşkil etmektedir; verilen bu ödünçler tarım kesiminin fonların doğrudan doğruya veya koperatif-ler (veya hakiki kooperatif olma-makla beraber koperatiflerin özel-liklerini büyük ölçüde haiz bulunan kuruluşlar) vasıtasıyla veya koo-peratiflerin geniş mikyasta yüküm-lü bulundukları maksatlara ait pro-jelerine taallük etmekteydi. Bu ik-razlardan toplamı 197,5 milyon do-lara varan on ikisi, Ocak 1970 den

beri dokuz ülke tarafından kulla-nılmaktadır (***). Bu rakamlar, karşılaşılan güçlüklerle rağmen Bankanın, uygulanması kooperatif-lerin hizmetlerini gerektiren pro-jelerin finansmanına imkân buldu-ğunu tanıtlamaktadır.

Bu koperatiflerden büyük ço-ğunluğu halen kuzey Amerika ve batı Avrupada bulunanlardan bir-çok hususlarda ayrılmaktadır. Bi-rincisi, bu koperatiflerin temelden itibaren teşkilâtları nadiren kendi kendilerine oluşmuştur; gerçekten, bazı örgütlerin zorlayıcı mahiyet-teki görünüşleri bunların amaçla-rını yeterince tahakkuk ettirmele-rini önlemektedir. İkincisi, ekseri-ya, ilkel kooperatifler kendilerine sevk ve idarelerinde yardımcı ola-bilecek veya başka hizmetler sağ-layabilecek bir federasyondan ya-rarlanmamaktadırlar veya böyle bir teşkilât mevcut bulunsa bile bu, çok defa, bir kooperatif değil bu kooperatifler üzerinde kontrol-luk yapan ve onlara devletin yar-dımlarını aktaran bir kamusal te-şekkül veya bir bankacı kuruluş ol-maktadır. Üçüncüsü, bu koopera-tifler tarım kredisi verdiklerinde, çoğu kez, bu kredilerin risklerini değerlendirebilecek personelden mahrum bulunmaları nedeniyle or-ta ve uzun vâdeli kredi ihtiyacını karşılamaları çok zor olduğundan ekseriye kısa vâdeli kredi tahsis

(**) Arjantin, Şili, Çin, Kore, Fil-dişi Sahili, Dahomey, Etiopi, Gana, Güyan, Hindistan, İsrail, Kenya, Malezya, Meksika, Nijerya, Ugan-da, Pakistan, Filipinler, Rodezya, Senegal, Tanzaniya, Tayland, Tu-nus ve Uruguvay.

(***) Gana, Güyan, Hindistan, İs-rail, Nijerya, Uganda, Pakistan, Fi-lipinler ve Tanzaniya.

etmekle yetinmektedirler. Bu kooperatiflerin zayıf noktalarını gerçekten daha ziyade tecrübe noksanlığına atfetmek lâzımdır ve kalkınmış ülkelerde bunları eleştirenler, kendi memleketlerinde bu tür kuruluşların şimdiki gelişmiş dönemlerine oldukça uzun bir inkişaf devresinden sonra erişmiş olduklarını hatırlamalıdır.

İki tip kooperatif :

Dünya Bankası projelerinin uygulanmasında rol oynayan kooperatifler, kaba taslak olarak, iki kategoriye ayrılabilir:

a) Hizmet kooperatifleri,

Yani ham maddeleri işleme ve ticarileştirme veya sulama, gübre, kredi v.b. ni temin hususunda hizmet yapanlar;

b) Üretim kooperatifleri,

Yani iş ortaklığı kuralının mal, mülk ve üretime tahsis edilmiş kaynaklarının kullanılmasına tatbik edilenler.

Bankanın şimdiye kadar üretim kooperatifleri hakkında mahdut bir tecrübesi olmuştur fakat bu tecrübe, örneğin İsrail ve Afrikadaki bazı hayvan yetiştirme projeleri gibi, istisnalar dışında, bu kooperatiflerin kalkınmakta olan ülkelerde, hizmet kooperatiflerine nazaran fazla ba-

şarılı olmaktan uzak bulunduklarını düşündürmektedir.

Bankanın Tunustaki tecrübesi:

Bankanın Tunustaki üretim kooperatiflerine yapmış olduğu ikrazların tarihi, bunların siyasal ve hükümet tarafından yapılan baskılarda hiçbir etkisi bulunmayan bazı sorunlarını aydınlatmaktadır. Hükümet tarım kesimini modernleştirmek maksadıyla kooperatif birimleri vücuda getirmeği öngören özentili bir proje konusunda 1960 yılı ortalarına doğru Banka ile temasa geçtiğinde Tunus hükümeti ve Tunusun en önemli partisi olan neo-desturiyen partisi, çoktan beridir, ellerinden geldiği kadar Tunus ekonomisinin bütünü içinde kooperatif hizmetlerinin teşviki için yardım imkânları aramaktaydılar. Buradaki fikir kamulaştırılmış olan - Fransızlara veya diğer yabancılara ait - devlet çiftliklerini (modern tarım işletmeleri) kullanmak ve bunlara, köylülere ait ve onlar tarafından geleneksel yöntemlerle işlenen, birbirine bitişik, küçük arazi parçalarını katmak suretiyle gelişimin başında olan tarım kooperatifi birimlerini meydana getirmektir. Böylece çiftçileri modern tarıma alıştırmak ve aynı zamanda Tunusun tarımsal üretimini arttırabilmek ümit ediliyordu.

Düşünülen projenin genişliği ve üretim kooperatifleri tarafından

beşeri plan üzerinde teşkilât ve yönetim olarak ortaya çıkan karmaşık sorunlar ve Tunusun özel durumu, Bakanın yardımları hususunda bazı kaygılar yaratmıştı. Bu projeyi desteklemeğe karar vermeden önce Banka, Tunus hükümetinden projeyi :

a) 1966 dan önce kurulmuş ve halen mevcut 213 kooperatifin 185.000 hektarlık alana yerleşmesini tetkik ve sağlamlaştırma;

b) Gelecekteki iki yıl zarfında yeni kooperatiflerin yaklaşık olarak 160.000 hektarlık bir sahayı işgal edebilmeleri için yerleşme sırasında mahdud bir yayılma; ile sınırlamayı taahhüt etmesini sağlamıştır.

1967 şubatında, Banka ve İDA bu projenin gerçekleştirilmesi için 18 milyon dolarlık bir ikraz/ kredi hususunda mutabık kalmışlardır. Fakat bu projenin uygulanması 1967 ve 1968 de yavaş olarak gelişmiştir, çünkü teşkilât ve yönetim konularındaki sorunlar önceden tahmin edilenden çok daha şiddetli bir durum arz etmiştir. Mamafih, bu iki yıllık dönemde hükümet, takriben 142.000 hektarlık bir alanı kaplayan 134 yeni kooperatif kurmuş ve böylece mevcut kooperatiflerin toplam sayısı 347 ye yükselmiştir. 1969 ocağında hükümetin, Banka ile istişare etmeden ve

siyasal düşüncelerle bütün ülkede kooperatif kuruluşlarının artırılması ve bilhassa 1970/71 yılları sonundan önce Tunusun kuzeyinde yaklaşık olarak 500.000 hektarlık bir sahayı kaplayan 600 yeni tarım üretim kooperatifi vücuda getirilmesi hususunda almış olduğu karar durumu ağırlaştırmıştır. Bundan başka, Bankanın projesini teşkil eden 357 kooperatifin kapladığı alan, daha önce kurulmuş kooperatiflere yeni topraklar dahil edilmek ve üçte bir kadar genişlemek suretiyle 433.000 hektara erişmiştir.

Bu tedbirlerin Bankanın projesi ve genellikle tarım üzerinde uğursuz etkileri olmuştur. Yeni kooperatiflerin gerektirdiği teşkilât dolayısıyla hasil olan personel kıtlığı, Banka projesinin konusu olan 347 kooperatifin müessiriyetini çok azaltmış ve bazı hallerde bunların faaliyetleri hiç mesamesine kadar bile inmiştir. Zorla kooperatiflere iltihak etmeleri için tehdit edilen çiftçiler, sürü hayvanı ve makine gibi yatırımlarını tasfiye etmeğe teşebbüs etmişler, bu da Tunus ekonomisi için ciddi kayıplara yolaçmıştır. Banka Hükümete, önceden görüşmeden ikraz projesinde yapmış bulunduğu ve sonuçları Tunus ekonomisi bakımından çok zararlı olan değişikliklerle sözleşmeye aykırı olarak ikraz anlaş-

ması vâdelerini ihlâl ettiğini göz-önünde tutmasını hatırlatmak zorunluğunu duymuştur. 1969 eylülünde, iç siyasal baskıların zoru ve ekonomik düzen mülâhazalarıyla Hükümet ocak kararlarını yürürlükten kaldırmış ve kooperatiflere katılmanın ihtiyari bulunduğuna titizlikle karar vermiştir. Hükümet bu kararıyla, üretim kooperatiflerine aşağı yukarı 210.000 hektar devlet arazisi bırakmak suretiyle bunların ortaklarının esas itibarı ile topraksız çiftçiler ve eski tarım işçilerinden ibaret kalmaları ve küçük mülk sahiplerinin hemen hemen yarısının topraklarını tekrar elde etmek isteyecekleri görüş ve düşüncesini izliyordu. Bu peşpeşe olayların husule getirdiği kargaşalıklar nedeniyle hükümet projeyi tâdil etmeğe, bunun genişliğini daraltmağa ve ikraz/kredisinin önemli bir kısmını iptal etmeğe karar vermiştir. Bu biçimde değiştirilen projenin başarısı tatminkâr bir şekilde ıslah edilmeğ muvaffak olunmakla beraber söz konusu projenin, özellikle kuruluş ve yönetim alanlarında, bir takım sorunları var olmağa devam etmiştir.

Bu projenin başından geçenler dolayısıyla üretim kooperatiflerinin başarısızlığa uğradıkları sonucunu çıkarmak doğru olmaz. Ancak, kooperatiflerin gelişmesini bilhassa siyasal düşüncelerle hızlandırma kararına tekaddüm eden iki yıl zar-

fındaki bu tecrübe, kısa bir zamanda geniş bir kooperatif teşkilâtı kurmanın ve bunları sağlam bir zemin üzerinde memnuniyet verici biçimde çalışmalarını sağlamanın güç olduğunu göstermektedir.

... ve Dahomey'de :

Dahomey'deki Hinvi tarımsal gelişme projesinin evrimi bir sonucu doğrulamaktadır. Bu proje 1967 de, Dahomey'e ait özerk bir kamu kuruluşu olan Dahomeyin Kırsal Gelişimi İçin Ulusal Ortaklık (La Société Nationale pour le Développement Rural du Dahomey) (SO-NADER) ve denizaşırı ülkelerin kalkınmalarına yardım sağlayan bir Fransız kuruluşu olan Yardım Fonu ve Elbirliği (le Fonds d'Aide et de Coopération) (FAC) tarafından birlikte çalıştırılmıştır. 1969 da İDA, projenin tahmini maliyetinin takriben yarısı kadar, 4,6 mi.yon dolarlık bir kredi vermeği kabul etmiştir.

Bu proje başlıca iki unsuru kapsamaktadır:

Yağ veren hurma ağacı yetiştirilmesi için 6.000 hektarlık plantasyon kurulması ve bunun bakımı ile bir de yağhane inşası.

Çiftçilik ve diğer üretimler: yıllık tarla ekimi için 6.000 hektarlık toprağın tarıma elverişli hale getirilmesi; 1.000 hektarlık bir a-

landa hint meşesi ve amber ağacı plantasyonu tesisi, toplam 3.000 ton kapasiteli bir mısır silosu yapımı; sürüyü artırmak için 300 baş sığır satın alınması.

SONADER projeye ait işleri kalkınma safhasının başlangıcında olduğu kadar üretimin ilk yıllarında da sevk ve idare etmeği ve bu faaliyetler sonucunda ön safta yer alan on kooperatifi teşkilâtlandırmayı ve geliştirmeyi ve daha sonra bu proje sınırları içinde meydana gelen bütün hizmetleri üzerine almayı taahhüt etmiştir.

1971 de, projenin güçlük içinde bulunduğu aşıkardı. Projenin uygulanmasındaki gerçekleştirme, yani yağ veren hurma ağaçlarından oluşan büyük tarım işletmesi ve toprakların tarıma elverişli bir hale getirilmesi tatminkâr bir biçimde inkişaf etmişti, ancak bu gelişme yıllık tarım programı bakımından mâalesef aynı olamamıştı. Hakikaten çiftçiler geleneksel yöntemleri tercih ettiklerinden tarıma müsait bir hale getirilmiş toprakları işlemiyorlardı ve kooperatifler adına uygulama yapan ve gelirlerini artırmayı başaramamış olan SONADER'in nüfuzu altında iş görmekten memnun değillerdi. Gerçekten de SONADER'in yetiştirme programı teknik bakımdan iyi çalışmıyordu. Çiftçilerin çoğunluğu yağ veren hurma ağaçları plantasyonla-

rını kendilerinin mülk ortağı bulundukları bir kooperatif işletme olarak değil, daha ziyade kendilerinin ücret karşılığı çalıştıkları bir devlet mülkü imiş gibi telâkki ediyorlardı. Bundan başka, sığırların artış oranı da pek tatminkâr değildi. Halen Banka Hükûmete durumu ıslah için alınması gereken tedbirler hakkında tavsiyede bulunmaktadır, ancak şu husus göstermektedir ki idareci personel tedariki ve bu üretim kooperatiflerinin iyi çalışması için lüzumlu nedenleri sağlamak cidden çok büyük çaba istemektedir ve bunda başarı çok zordur.

Hayvancılık Projesi :

Üretim kooperatifleri hayvan yetiştirilmesi projelerine katıldıklarında aralarındaki elbirliği diğer proje örneklerine nazaran daha memnuniyet verici olmaktadır. Bankanın hayvancılığa ait projelerinde kooperatifler ve yarı-kooperatifler, bazen alt-müstakrilzer olarak ve çeşitli görevleri ifa suretiyle faal bir rol oynamışlardır ve Proje Daireleri kooperatiflere başvurarak diğer projelerin işler hale getirilmesinin mümkün bulunduğunu tahmin etmektedirler. Kalkınmakta olan ülkelerde üretim kooperatifleri hizmet kooperatifleri kadar etkili olamamalarına rağmen, Bankanın tecrübesine göre, hayvancılığın gelişmesi amacıyla verdiği bazı ödüncülerde alt-müstakriz olarak rol

oyunayan Afrikadaki kooperatif çiftliklerinde olduğu gibi, bu memleketlerde hayvancılık bu husustaki seyrek istisnalardan biri gibi görünmektedir. Bunu belki bu kooperatiflerdeki sürü hayvanları üzerinde ortak mülkiyet kavramının hâlâ mevcut oluşu ile izah etmek mümkündür.

Hizmet Kooperatifleri :

Elbette hizmet kooperatiflerinin de ciddi meseleleri olabilir, hattâ amaçlarını gerçekleştirmek ve imkân nispetinde çok faaliyet arz edebilmek için daha da fazla sorunları bulunabilir. Tarım kredisi, Bankanın, projelerine ait gayelerini tahakkuk ettirmek için hizmet kooperatiflerine başvurduğu bir sahayı ve kooperatiflerin katıldıkları projelerin finansmanı için muvafakat ettiği ikrazat toplamının önemli bir kısmını ifade etmektedir. Örneğin Hindistanda, Banka, tarım kredisi projelerini uygulamak için, geniş ölçüde tarım kredi kooperatifleri kuruluşlarına - muhtelif eyaletlerin ipotekli kredi kooperatiflerini kapsayan bankacılık sistemi - başvurmuştur. Bu projeler Bankanın, büyük bir ferdi müstakriz çoğunluğuna yaygın biçimde ikrazda bulunmak için kooperatifleri kullandığını en belirgin olarak göstermektedir.

Aşağıdaki eyaletlerin her birinde bir tanesi olmak üzere, halen

bu tür beş proje uygulanmağa devam etmektedir: Gajarat, Pendjab, Andhra Pradesh, Tamil Nadu ve Haryana. Bu projelerin tümü yaklaşık olarak 147 milyon dolara eşdeğer bir tutara baliğ olmaktadır; diğer eyaletler için öngörülen aynı türde başka projeler de halen hazırlanma ve değerlendirilme safhasındadır. Bu projelerin çerçevesi içinde fonlar, bu fonları sulama amacıyla kuyu kazma, toprağın tesviyesi, bataklık sularını akıtma ve makineleşme gibi işletmelerin ıslahı masraflarını finanse etmek için kullanacak olan çiftçilere mahalli ipotek kredisi sandıkları - ki bunlar fiiliyatta çoğu kez ipotek kredisi veren eyalet bankasının şubeleridirler - aracılığıyla ayrı ayrı ödünç verilmek üzere, doğrudan doğruya ilgili eyaletin ipotek kredisi veren kooperatif bankası için tedarik edilmiştir. Bu beş proje çerçevesinde münferit şahıslara yüz binlerce ikrazat yapılması öngörülmüştür.

Bir süreden beri mevcut olan bu ipotek bankaları tecrübeli kuruluşlardır. Fakat bunlardan bazıları çabuk büyüme dönemlerinden kısa bir süre önce geçmiş olduklarından teşkilât ve personel sorunları sıkıntısı içinde bulunmaktadır. Bazı hallerde eyalet, sistemin genişlemesini rasyonel bir yönetime uygun olarak sınırlamağa karar vermiştir. Her ne kadar vaktile Hin-

distanda özel kesim tarafından kendiliğinden teşkilâtlandırılmış kredi kooperatifleri mevcut idiyse-ler de, günümüzde, her eyaletin ipotek kredisini veren bankaları az çok Hükûmete bağımlı bir durumda bulunmaktadır ve bunlar ilk bankaları tesis etmek hususunda kendiliklerinden teşebbüse geçmişlerdir. Muhtelif eyalet bankaları ve ilk bankalar ilgili eyaletin malıdır; bununla birlikte, eyalet, aıznlığa dayanan bir pay sahibi olmasına rağmen, idare meclisi nezdinde oldukça büyük bir karar yetkisini haizdir. İlk bankalar mutaden ödünç alanlar ile arızı müstakrizlerin malı olup birincilerin hissedar olmaları gerekmiştir. Bu kooperatif bankacılığı sistemleri genellikle aşağıdan yukarı değil, yukarıdan aşağı teşkilâtlanma eğilimine sahiptirler.

Dünya Bankası, bu sistemlerin tarımla uğraşanlara üretimlerini artırmak için kullanabilecekleri fonları sağlamak bakımından yararlı ve etkili bir çevrim teşkil ettiklerine kanidir. Bununla beraber şu husus ilginçtir ki bu sistemlere ait ikraz ölçülerinin yeni bir yöne çevrilmesi bu ikrazların her biri için önemli bir unsurdur. Eskiden ödünçler, en yaygın olarak, rehin karşılığı verilmiştir; projeler çerçevesinde ise ikrazlar tarım ekicilerine gelişme ölçüsü esasına göre tahsis edilecektir. Bu yeni kriterin

uygulanmasıyla bu sistemlerin pek çok kimseyi kapsamı içine alabileceği ve kalkınma üzerinde çok büyük bir katkısı olacağı umulmaktadır. Bu yeni ölçüler uygulanabilir bir hale getirmek ve her ikrazı bu yeni kriterlere göre değerlendirebilmek maksadıyla kooperatiflerin yönetici ve teknik personel kadrolarının takviye edilmesi gerekmektedir ve halen bu konuda bazı tedbirler alınmaktadır. Fakat bu değişiklikler söz konusu kuruluşları özerk bir duruma getirmeğe yeterli değildir. Bunların başarıları, hizmetlerin halka götürülmesinin, kısa vâdeli kredinin, gübrenin, ıslah edilmiş tohumluk ve diğer kaynaklardan hasıl olan benzeri hizmetlerin sağlanmasına olduğu kadar, bu ödünçlerin verilmesini garanti edecek Hindistan arazi rejiminin temin ettiği yeterli güvenlik mekanizması gibi başka etkenlere de bağlı bulunmaktadır.

Bu projeler henüz gözle görülmür sonuçlar vermemiştir. Beş ikrazın hepsi, 1970 ve 1971 yılları zarfında olmak üzere, yakın tarihli olup bunlar için henüz herhangi bir ödeme yapılmamıştır. Bununla beraber bunların üç yılda, karşılıklı olarak yürürlüğe girdiklerinde, tamamen ödenmeleri beklenmektedir.

Sulama :

Finansman temini kooperatif-

lerin yapabildikleri bir hizmettir, sulama ise ayrı bir iştir. Burada, başka yerlerde edinilmiş tecrübeler dolayısıyla şu anlaşılmaktadır ki kalkınmakta olan ülkelerde (hattâ herhangi bir memlekette) kooperatiflerin çoğunun önemli ve geniş sulama projelerinin yapım ve çalışmaları hususunda arz ettikleri karmaşık faaliyetin düzeyine erişmemiş bulunduklarına şaşmamalıdır; inşaatın ortaya koyduğu teknik ve lojistik sorunlar çok mühimdir ve bir sulama sistemine ciddiyetle katılmanın idari bakımdan bazı ayırdedici nitelikleri haiz olması böyle bir sistemin kooperatifler tarafından yönetilmesini zorlaştırmaktadır. Altyapı ortak olarak kullananlara ait olabilir fakat buna katılma mecburidir ve iştirakçiler bu işe son veremezler. Bununla beraber, kooperatifler ve yarı-kooperatifler, çok önemli ve geniş sulama projelerinde bile, ticarileştirme fabrikalaştırma veya projenin amaçlarının gerçekleşmesi için lüzumlu kredi ve gübreyi sağlama gibi mühim yan hizmetler temin edebilmektedirler. Muda ve Malezyadaki Kemubu bölgelerinde Bankanın ödünç verdiği ve toplamı 55 milyon doları bulan fonlarla girişilen sulama projeleri bu tür çalışmaların en mükemmel örnekleridir. Bu kuruluşlar, yolların bakımı gibi yukarıda zikredilenlerle ilişkili bazı hizmetlere sarfetmek için de pa-

ra alabilmektedirler. Her ne kadar hizmetlerin halka yayılmış olması ve pompaların bakımı özel bir itina gerektiriyorsa da, sulamanın ufak boyutlu pompalarla sağlandığı hallerde kooperatifler bazen asıl sulama sisteminin işlemlerini temin hususunda mükemmel yeteneklere sahip görünebilmektedirler. Banka, Doğu Pakistana ait bu tür projeler ile bilhassa Pakistan ve Afganistanla ilgili olup halen inceleme safhasında bulunan birçok proje için ödünç vermeği kabul etmiştir. Bugünkü günde mevcut olan idarece mesleki elman tedariği ve eğitim sorunları çözümlenebildiği takdirde gelecekte kooperatiflerin bu sahada çok faal bir rol oynayabilmeleri mümkündür.

Banka, bu güçlükleri halletmek ve bu projelerden bazıları için, özellikle idare konusunda, çeşitli teknik yardım şekilleri sağlamak amacıyla para vermeği öngörmüştür, fakat bu tedbir bütün zorlukları çözümlenmemiştir, çünkü kooperatif mevzuunda yetkililerin ve belki de kuruluşun bizzat kendisinin bir ekonomik ve toplumsal çevreden diğerine yer değiştirmeleri her zaman kolay değildir. Banka bu iş ve bu ihtiyaçları tatmin etmek için yeni şekiller denemeğe daha fazla yakınlık göstermemiştir.

Uygulanabilmesi için kooperatiflere başvuru projelerde ekseriya gerekli olan eğitim ve kuru-

luş haline gelme çabalarının vüsatı hakkında 1969 şubatında Senegal'e tahsisi onaylanmış bulunan tarım kredisi projesi çok iyi bir misal teşkil etmektedir. Bu projenin gayesi çiftçilerin gelirini ve yer fıstığı ihracatında fiatların düşme eğilimi gösterdiği bir dönemde kamu alacaklarını önemli bir şekilde artırmayı ve bu seviyede tutmayı başarmaktır. Söz konusu projenin özgül amacı, aşağıda açıklanan imkânlarla yer fıstığı üretiminin yüksek bir artış oranına erişmesini ve bunu devam ettirmesini kolaylaştırmaktır:

a) Çiftçilere, kooperatifler aracılığıyla tarım âletleri, çekim hayvanları ve gübre satın almaları için kredi temin etmek.

b) Bu projenin kapladığı bölgedeki 876 tarım kooperatifini kapsayan bir kuruluş olan «Kalkınma için Elbirliği ve Yardım Ulusal Ofisi» (l'Office National de Coopération et d'Assistance au Développement) (ONCAD) nin etkinliğini artırmak için teknik yardım sağlamak.

c) Kooperatiflerin birleşmelerini ve bunların yönetim kadrolarının eğitimini temin maksadıyla gerekli finansman vasıtalarını sağlamak.

d) Senegalde, daha önceleri teknik yardım temin etmekle gö-

revli ve devlete ait bulunmayan bir Fransız kuruluşu olan «Teknik Yardım ve Elbirliği Şirketi» nce (la Société d'Aide Technique et de Coopération) (SATEC) karşılanan ve bu ülkede tarımı halka yaymağa yönelik hizmetleri yerine getirmek amacı ile kısa bir süre önce vücut bulmuş bir ortaklık olan «Kalkınma ve Tarımı Halka Yayma Şirketi» (la Société de Développement et de Vulgarisation Agricole) (SODEVA) tarafından kooperatiflere ve bunlara bağlı kurumlara yapılan hizmetleri finanse edecek parayı sağlamak.

e) Bu ülkenin tarımsal gelişme bankası olan «Senegal Ulusal Kalkınma Bankası» (la Banque Nationale de Développement du Sénégal) (BNDS) nin muhasebe servisinin reorganizasyonunu finanse etmek için para sağlamak.

Bu işlerin gerçekleşmesinde İDA (Uluslararası Kalkınma Birliği) nin payına düşen 6 milyon dolar karşılığıdır ki bu, projenin toplam tahmini maliyetinin % 69 udur, bakiyesi kamu kesimi ve çiftçiler tarafından finanse edilmektedir. İDA tarafından verilen paraların yaklaşık olarak yarısı yukarıda (b), (c), (d) ve (e) fıkralarında söz konusu edilen projenin teknik yardım masraflarını fiannse etmeğe matuftur.

Bu projenin kapladığı bölgedeki 876 kooperatifin her birinin tak-

riben 100 kadar mensubu mevcuttur. Bundan şu tahmini yapabiliriz, bu bölgedeki çiftçilerin sadece % 55 kadarı kooperatiflere resmen üye bulunmakta, fiiliyatta ise bölgedeki çiftçilerin aşağı yukarı yarısı bu kooperatiflere ailevi bağlar dolayısıyla katılmaktaydılar. Çiftçilere kredi ve yer fıstığı tohumluğu kooperatifler aracılığıyla tedarik edilmiş ve gene bunlar vasıtasıyla yer fıstığı mahsulü ticarileştirilmiştir. Kooperatifler, mensupları hesabına verilmiş olan kredilerin geri ödenmesinden müştereken sorumlu bulunmaktaydılar.

Kooperatifler bir süreden beri mevcut olmalarına rağmen proje değerlendirilmesinde bunların çalışmaları pek memnunkluk verici tarzda olamamaktadır. Muhasebe usulüne uygun biçimde tutulmamıştı ve mali kontrol yetersizdi. Bundan başka, tartıcı (çiftçilerin ürünlerini tartıp parasını ödemekle görevli kooperatifin mali memuru) bir takım suiistimallere sebep olmuş durumdaydı.

Proje değerlendirildiği ve onaylandığı zaman Hükümet görmüştür ki «Ulusal Elbirliği ve Kalkınmaya Yardım Ofisi» de, kooperatifleri kapsayan kuruluş, kabahatsiz değildi. Söz konusu ofis, böyle bir teşekkülün üyelerine yapması tabii sayılan hizmetleri ifa etmiyordu, onun yerine bunları (SO-

DEVA) çiftçilerin yıllık ekim programlarını uygulamalarına ve ilkel kooperatiflerin aylık toplantılarını tertip etmelerine yardımcı olmağa mecbur olmuştur. Yer fıstığı tohumlarına ait stokların (ONCAD) tarafından idaresi kusurlu bulunuyordu. Bu ofis iyi bir biçimde teşkilâtlandırılmamıştı, çok personel vardı, muhasebe defterleri iyi tutulmamıştı ve kayıtlar günü gününe değildi.

O halde, üretimi artırmak için kredi temininden başka bu projenin en önemli amaçlarından biri de, baştan aşağı bozuk olduğu müşahade edilen kooperatif sistemini ıslah etmek, mevcut kooperatifleri reorganize etmek ve bunların faaliyetlerini etkili bir biçimde yönetebilmeleri için danışma sağlamaktır. Şüphesiz bu çabanın olumlu bir sonuca varması için birçok aşamaları katetmek ve pek çok kimseye söz geçirmek gerekiyordu. Her ne kadar projenin maddi gayesi, bilindiği gibi, bir üretim artışı sağlamak ise de bu amaç 1971 de birçok sebeplerden, özellikle çok gayri müsait giden hava şartları ve yer fıstığı satın alınmasında elverişsiz bir fiat politikasından ötürü gerçekleşmemiştir ve halen kooperatif sistemi güçlendirilmeğe gayret edilmektedir. Ekonomik olarak yaşayabilmelerini sağlamak ve daha önemli birimler haline getirilmek amacıyla küçük kooperatifler

birleştirilmek suretiyle teşkilâtlandırılmışlardır. Yeni yönetim kadroları teşkil olunmakta ve uygun muhasebe usulleri sistemi beraberce gerçekleştirilmektedir. 1971 nisanından itibaren geçerli olmak üzere (ONCAD) nın teşkilâtında yapılan değişikliklerle söz konusu kuruluşun personel ve harcamaları kısılmış ve yer fıstığı mübayaası konusunda yeni bir fiyat tespiti politikası kabul edilmiştir. Yapılacak daha çok şey bulunmakla beraber 1972 yılının uzaktan görünüşü daha iyi bir durumu haber vermektedir.

Diğer kesimlerde :

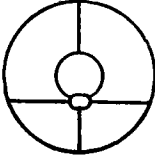
Banka, tarım kesimi dışında, enerji ve sanayi alanında da kooperatiflerle bazı temaslar sağlamıştır. Kooperatifler ve kooperatiflere benzer kuruluşların bir kısmı kırsal bölgelerin elektrikleşmesini temin için istimal edilmişlerdir. Bilindiği gibi, Amerikadaki Uluslararası Kalkınma Ajansı (l'Agence pour le Développement International) (AID) bu tür çalışmaları faal ve başarılı bir biçimde desteklemiştir. Doğrusunu söylemek lâzım gelirse Banka, ister kooperatifler kanalıyla olsun ister başka şekilde, kırsal elektrikleşme işi için ikrazda bulunmaya razı olmamıştır, fakat müstakrizlerden bazıları kooperatiflere kütle halinde elektrik satmakta ve bunlardan bir kısmı da

kalkındıkça kırsal bölgelerin elektrik gelişmesine doğrudan doğruya katılmaktadır. Banka bu programın gelişmesini ilgiyle izlemekte ve müstakrizlerinin mali menfaatlerinin, genellikle kırsal bölgelerin genel elektrikleşmesini kapsayan ve yardımların mecburen bu maksada tahsis edilmiş olmasıyla bağdaşması için özen göstermektedir. Bundan başka, Bankanın kırsal gelişmeye gittikçe daha çok alâka göstermesi onu, kırsal bölgelerde hizmet görmeleri için kooperatiflerin istimalini daha yakından dikkate almağa sevk etmektedir. Endüstride kooperatifler Bankaya finanse edilecek projeler sağlamışlar ve aynı zamanda, Banka tarafından finanse edilen tesislerce elde edilen ürünün dağıtımı veya ticarileştirilmesine iştirak etmişlerdir, özellikle gübre tevzii işinde olduğu gibi.

Banka, kalkınma projelerinin uygulanmasını sağlamaları ve bu projelerin yararlarının doğrudan doğruya halka intikalini temin etmeleri dolayısıyla kooperatiflerle ilgilenmektedir. Şimdiye kadar, kapital kaybı olmamıştır, fakat iyi teşkilâtlanmış, iyi yönetilen mali kaynakların ve diğer üretim etkenlerinin küçük üreticilere sevkine ve orta vâdeli kalkınma programlarının gerçekleşmesini temine yetenekli sistemlerde noksanlıklar ol-

muştur. Aşılacak güçlükler olduğu kadar başarı imkânları da sonsuzdur; eğer kooperatifler, ekonomik bakımdan rasyonel ve yürütülebilir bir hale getirilebilirlerse Banka kooperatifçilik hareketine, küçük çiftçilerin ekonomik gelişmesinin

sağladığı avantajlardan faydalanmalarına yardımcı olmak için, diğerlerinden başka, para yardımında da bulunabilecektir. Banka, bu sorunları hevesle ele almak hususunda fikir ve kaynak bakımından yardımcı olmağa daima hazırdır.

Japon Dış Ticaret Fazlası Sorunu

CELÂDET MORALİGİL

Frankfurter Allgemeine Zeitung'dan
çeviri

«Hiç bir ülke, diğer memleketlerin ekonomi politikasıyla uyuşmayan bir ekonomik politika izleyemez.» Japonya başbakanı Kakuei Tanaka'nın bu sözleri, dış ülkelerde, onun «Japonya'nın en önemli sorunu ödeme bilânçosu sorundur» şeklindeki yargısı kadar olumlu karşılandı. Yen'in değeri muhtemelen parlamento seçimlerinden sonra yükseltilecektir. Fakat uzmanların pek azı, bunu, Japon dış ticaretindeki büyük dengesizlikle etkili bir savaş olarak görmektedirler.

Son yirmi yıl içinde Japon

ekonomisindeki ve dünya ekonomisindeki çeşitli etkenler Japon ekonomisinin hastalığını oluşturdu. En önemli araz 1972 mali yılında on milyar dolara ulaşacak olan ve devamlı bir artış gösteren dış ticaret fazlasıdır. Bu fazlalık, diğer sanayi memleketlerinin başını ağrıtmakta ve aynı zamanda batılı müteşebbis, işçi ve politikacılar da Japonya aleyhine bir hava yaratmaktadır.

Basit bir gerçekten hareket edilirse, ekonomik bakımdan Japonya «dünyanın bir ucunda» bulunmaktadır ve geri kalmış ülkelerin arasında yegâne sanayi memle-

ketidir. Japonya'nın gelişmesi batı tarafından önceleri sathî bir biçimde izlendi ve ancak son senelerde yavaş, yavaş organik bir bütün olarak kavranmağa başlandı. Batı, Japonya'yı hâlâ klişe şeklinde tekrarlanan bir çok peşin hükümlerle değerlendirmekte ve onu uzak, anlaşılması güç bir ülke olarak görmektedir. Bugün dahi Japonya'ya karşı ilgi ara, sıra âlevlenmekte ve Japonya'nın atılğan müteşebbislerine karşı batı eşdeğer bir karşı güç göstermemektedir.

Japonlar uzun zamandır batı ile ilişkiler kurmuş olmalarına rağmen adalarına has mantığı korumaktadırlar. Kökü derinlerde olan milliyetçiliğe sıkı, sıkı bağlanmakta ve kendilerine özgü niteliklerinden kıvanç duymaktadırlar. Harpten sonra, ekonomik kalkınmayı adeta ikinci bir din mertebesine yücelttiklerinde, nihonizm, japonculuk ve birlikte yaşama şuuru endüstriyel gelişme için olağanüstü bir itici güç rolü oynadı.

Sanayilerinin kurulması sırasında kendilerinden önce sanayileşen ulusların tecrübelerinden yararlanmışlar ve sadece en modern tesisleri almışlardı. Meiji devrinin, devleti bireye üstün tutan ve devletin güçlenmesini en yüce ödev sayan felsefesi muhafaza olunmuştu. Güçlü bir devlet, artık şüphesiz güçlü bir ordu anlamına değil fa-

kat her şeyden önce dev bir endüstriyel güç anlamına alınıyordu. Kişisel tüketim için gayri safi millî hasılanın yarıdan azı kullanılıyordu. Bu oran batıda % 60-65 kadardı. Savunma giderleri ve sosyal giderler çok azdı. Buna karşılık ekonomik teçizat yatırımları daha büyüktü. Bu nisbet Japonya'da % 34-37 arasında, batıda ise % 14-26 oranında değişiyordu.

Sanayi dahilinde büyük bir alıcı kitlesi bulmuştu. Yüz milyon kişi eksiklerini tamamlamak için talepte bulunuyordu. Küçük, mütevazî döşenmiş evlerde oturan Japonlar ev eşyası için az masraf ettikleri halde satın alma güçlerini, az gelirlilik durumunda dahi, tranzistörlü radyolar, televizyonlar, buz dolapları, çamaşır makinaları, fotoğraf makinaları, motosiklet ve nihayet otomobiller almak için kullanıyorlardı.

Satın alma gücü bakımından sür'atle büyüyen bir iç pazara dayanarak, Japon sanayii dünya pazarlarını fethetmişti. Buna, büyük ölçüde devlet yardımlarından yararlanan büyük bir ticaret filosunun kurulması da katıldı. Girişimciler büyük bir uzak görüşlülük ve rizikoya katlanma niteliğini ispatladılar. Dev tesisler plânlayan çelik sanayicileri, 1960 larda, batılı meslektaşları tarafından, kapasiteler lüzumundan büyük tutuldu, diye

ciddiye alınmamışlardı. Fakat Japonlar hedefe ulaşmak azmiyle dolu olarak, ister Amerikada, ister Avrupada, ister Asyada olsun pazarlardaki boşluklardan maharetle yararlandılar.

Toplumsal kapalılığı, toplumsal düşünce ve büyük bir disiplin, feodal dönemden tevarüs olunan işverene karşı sadakat, gibi nitelikler sayesinde Japonya ne grevlerden ne de işe kendini verme yeteneğinin azalmasından zarar görmektedir. Bundan başka Japonlar toptan eşya fiyatlarını istikrarlı tutmayı da başarmasını bildiler.

Girişimcilerin çıkarlarıyla devletin çıkarlarının özdeş olması, özel sektör ile hükümetin, çarkların dişleri gibi birbirini tamamlaması, dünya pazarlarının ele geçirilmesinde Japonya'ya emsalsiz bir bütünlük bahşetti. Japonya dışa karşı adeta yek vücut bir görünümdeydi. Ham madde yönünden fakirlik, adada yaşamının ve nihonizmin oluşturduğu kendi başının çaresine bakma çabası, ihraç kâr, ithal zarar getirir şeklindeki merkantilist düşünce tarzı, Japon dış ticaretine ve ekonomi politikasına damgasını vurdu.

İhracat çeşitli şekillerde, ucuz kredilerle, vergi indirimleriyle veya diğer subvensiyonlarla devlet tarafından teşvik olundu. İdarî me-

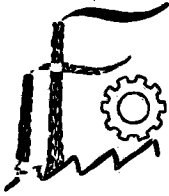
kanlızma ve dış temsilcilikler konuya eğildiler. Çift fiat sistemi yabancı memleketlerde rekabet edebilme imkânına hizmet etti. Diğer taraftan iç pazar, çok yönlü ithal kısıtlamalarıyla, ham madde ithalini kolaylaştıran ve mamul madde ithalini batıdakine nazaran çok yüksek oranda vergileyen bir gümrük sistemiyle dikkatle korundu. Fertlerin hayat standartlarının yükseltilmesi arka sırada yer alıyordu.

Bu suretle Japonlar başka bir sanayi ülkesiyle kıyaslanamıyacak bir dış ticaret örneği geliştirdiler: Değeri az şeylerin ithali, değeri yüksek olan şeylerin ihracı. 1971 yılındaki tüm ithalâtın % 56 sı ham ve enerji maddesi, % 15 i besin maddesi, % 4 den azı da sinai tüketim malları idi. Yaklaşık olarak ihracatın yarısını makina ve teçhizat, dörtte birini ağır sanayinin ve kimya sanayiinin diğer malları, dörtte birini hafif sanayinin malları oluşturunuyordu.

Bu ihraç - ithal modeli muhafaza olundukça Japonya ve Dünya onun dış ticaret ahenksizliğinden zarar görecektir ve Yen üzerindeki baskı devam edecektir. Japonlar bunu müdriktirler. Takriben 1970 den beri muhafazakâr politikacılar, yüksek memurlar ve ekonomiyi yürütenler sık, sık ekonomik bünyeye yeni bir şekil verilmesi lüzumundan bahsetmektedirler. Otarsik ve

merkantilist düşünce tarzı atılmalı, endüstri global bir iş bölümüne uygun düzenlenmeli ve tüketiciler ithal mallarının lüks olmadığı hususuna alıştırmalıdır. Hükümet ekonomi politikasının ağırlık merkezi endüstriden refahın artırılması

na kaydırmak istemektedir. Bu ise zamana, her şeyden önce mantalite ve psikoloji değişikliğine muhtaçtır ve kısa zamanda gerçekleştirilemez. Dış ticaret fazlası ise hergün biraz daha kızışan bir sorun olmağa devam etmektedir.

Gelişme Nereye kadar Devam Edebilir ?

Ali TOPALOĞLU

Dünya ülkelerini gelişmiş, gelişme yolunda ve az gelişmiş ülkeler olarak üç gruba ayıran iktisatçılar ortak amaç olarak gelişmeyi hedef almışlardır. Yılda belirli bir yüzde oranında kalkınma sağlanması plâncıların hedefidir. Bu hedefin sağlanması uğruna çalışmalar yapılmakta, «Japon usulü Kalkınma Mucizesi» veya «Sosyalist usulde kalkınma» veya «Amerikan usulü

Kalkınma» gibi sloganlar devamlı olarak kullanılmaktadır.

Ancak ekonomik gelişmenin izleyeceği yol ve hızı hakkında yapılan tartışmalar şaşkırtıcı bir çabuklukla yön ve şekil değiştirmektedir. Kaldı ki kalkınma hızının belirli yüzdelerle ifade edilmesi değişik gruplara giren ülkeler için anlamını yitirmiş durumdadır. Örneğin:

Ülke	Fert Başına M. Gellr	Yıllık Kal. hızı	Yıllık Brut Artış	Devre Sonu Fert Başına M. Gelir
A	3.000 \$	% 4	120 \$	3.120 \$
B	300 \$	% 12	36 \$	336 \$
Fark :	2.700 \$		Fark :	2.284 \$

Bu duruma göre B ülkesi A ülkesine göre tam üç misli daha hızlı kalkınmaktadır. Ancak bu nispi hıza rağmen bir yıl sonra aralarındaki mutlak fark 2700 \$'den 2784 \$'a yükselmiştir.

Bir başka zorluk kalkınma hızı yanında nüfus artışının da hesaba alınması gerektiğidir. Bu takdirde gerçek durum şöyle belirir :

Günümüzde dünya nüfusu her yıl % 2 oranında artmaktadır. Ortalama üretim artışı ise % 5 civarındadır. Bu iki yanlı gelişmenin aynen devam edeceğini farzederek aşağıdaki sonuca varırız. Yer yüzündeki insanlar her 30 yılda bir misli, toplam üretim ise her 15 yılda bir misli artacaktır. Yani 90 yıl sonra dünya nüfusu 28 milyar kişiye (bir asır evvele göre 10 misli) ve dünya üretimi ise 200.000 milyar dolara ulaşacaktır (Bugünkü üretimin 70 misli).

Bu tarz hesaplamalar bizleri akıl ve havsalanın almayacağı sonuçlara ulaştıracaktır. Nitekim durumu öngören gelişmiş ülke iktisatçıları bugün «Sıfır Gelişme Hızı'nın» faydaları üzerinde ciddi ciddi tartışmakta ve tezlerini savunmaktadırlar.

Kaldı ki eksperlerin hesaplarına göre yeryüzündeki ilkel maddeler bu gelişme hızına asla dayanamayacak ve 90 yıldan çok daha ev-

vel tükenecektir. Diğer bir sorun ise, bu tarz bir üretim gelişmesi için gerekli endüstriyel faaliyetler sonucu çevre kirlenmesi olarak belirmektedir. Kelişmenin örneğimizdeki hızla devamı halinde çevre kirlenmesi o derece çoğalacaktır ki insanlık atmosfer içinde yaşama şansını kaybedebilecektir.

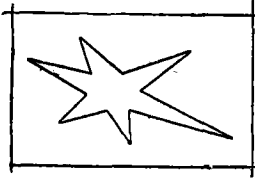
Eksperlerin bu karamsar ön tahminlerini hafifletmek kabildir. Nitekim atmosferin takati henüz ölçülebilmüş değildir. Diğer yandan «Production- Pollution» yani üretim ile çevre kirlenmesi arasındaki münasebetin aynı kalıp kalmadığı da henüz katıyetle tespit edilmiş değildir. Üretimin kesafetine bağlı olan çevre kirlenmesine karşı akla gelebilecek ilk tedbir, üretimi dünya sathına yayarak kesafeti azaltmak ve tabiatın bu kirletimi emmek olanağını daha iyi değerlendirmek yönündedir.

Karamsarlığı azaltacak bir diğer gerçek ise hayat seviyesinin yükselmesi ile doğurganlık fonksiyonunun ters orantılı olmasıdır. Bu durumda gelişme yolundaki ülkelerde belli bir süre sonra nüfus artışı yavaşlayacaktır. Ön tahminler dünya nüfusunun 10 milyarı bulduktan sonra çok yavaş artacağı yönündedir. Aynı şekilde üretim artışındaki dünya ortalaması da gerileyecek ve % 5'ten, % 3,5 oranına düşecektir. Bu tahminler ger-

çekleştigi takdirde dünya üzerindeki ortalama hayat seviyesinin, bugünkü Amerikan vatandaşının seviyesine ulaşması için 21. Asrın ortalarına gelinmesi gerekecek ve o günlerde dünya üretim toplamının değeri 50.000 milyar dolara ulaşacaktır. (Bugünkünün 17 misli)

Yukarıdaki açıklamalar ve örnek olarak ele alınan tahmini done-ler dünyanın hangi tarihte nereye varacağını ispat etmek gibi bir iddia taşımamaktadır. İddia edilen husus gelişmenin bugünkü hızıyla

devam etmesine imkân olmadığıdır. Gelişme hızı, dünya ortalaması olarak muhakkak yavaşlayacak ve belli bir tarihten sonra ancak nüfus artışını kapsayacak tarzda rijid ve sabit hale dönüşecektir. Bunun belirtileri ileri seviyeye varmış ülkelerde şimdiden hissedilmeye başlanmış ve kalkınma yolundaki ülkeler için çok düşük sayılan % 5'lik bir kalkınma hızı, ileri seviyelere ulaşmış ülkeler için ulaşılması imkânsız bir hedef haline gelmiştir.

Ayın İktisadi, Mali, Hukuki ve Sosyal Mevzuatı

Derleyen : Mehmet EMANET

DANIŞTAY 4 ÜNCÜ DAİRESİNİN KARARLARINDAN :

Esas No : 1968/4408
Karar No : 1970/ 758
Karar Tarihi : 14.2.1970

Ve resiye satış el defterinin bazı sayfalarının yırtılması ile sıhhatli bir inceleme yapılamıyacağından re'sen takdire gidilir.

... Mükellefin veresiye satış el defteri, parakende satış vesikaları niteliğinde olup bu defterin bazı sayfalarının yırtılmış olması, kanunen tutulması mecburi defterlerle mutabakatın temin edilmesine

engel olacağından bu durumda ödevlinin defterlerinin sıhhatli bir vergi incelenmesine yeterli olmadığı düşünülen suretiyle re'sen takdire gidilmesinde kanunsuzluk görülmemiştir.

Esas No : 1967/1237
Karar No : 1970/3183
Karar Tarihi : 30.5.1970

Mükellefin evinde bulunmadığı nedeniyle ihbarnamenin muh-tara bırakılması tebliğ sayılmaz ve zaman aşımı vaki olur.

... Ödevlinin 1959 yılı işlemlerinin incelenmesi sonunda re'sen

takdir yoluyla adına salınan gelir vergisi ile kesilen kaçakçılık cezasını, 213 sayılı vergi usul kanunu 94. maddesine göre tebliğin mükelleflere ve bunların kanuni temsilcilerine yapılması gerektiği halde olayda 28.12.1964 gününde düzenlenen ihbarnamenin bu hükmün hıfına mükellefin evinde bulunmadığı bahisle muhtara bırakıldığı, vergi usul kanununda hüküm bulunması halinde 7201 sayılı kanun hükümlerinin tatbik olunmaması daniştay icthatlarıyla da kabul olduğu, muhtara bırakılan ihbarnameler mükellefe 4.1.1965 gününde tebliğ olunmakla beş yıllık zaman aşımı süresinin dolduğu gerekçesi ile zaman aşımından terkin eden vergiler temyiz komisyonu kararının 213 sayılı kanunun 94. maddesinde tebligatın kimlere yapılacağı belirtilmekle beraber, tebligatın ne şekilde yapılacağı belirtilmediğinden tebligat kanunu hükümlerine uyulması zaruri olduğu iddiası ile bozulması isteğinden ibarettir.

Esas No : 1967/4213
Karar No : 1969/2559
Karar Tarihi : 22.9.1969

Adi ortaklıkta ortaklardan birine yapılan tebliğ diğerine de yapılmış sayılmaz.

213 sayılı V. U. K. nun 94 maddesinde «tebliğ mükelleflere, bunların kanuni temsilcilerine, umumi

vekillerine veya vergi cezası kesilenlere yapılır» denmiş ve aynı kanunun 393. maddesinde de «Temyiz süresi itiraz komisyonu kararının ilgiliye tebliğinden başlayarak 15 gündür» hükmü yer almış bulunmaktadır. Adi ortaklıklar da ortaklardan herbirinin ayrı vergi mükellefi olmasına ve vergilendirmeye ilişkin bulunan itiraz komisyonu kararının mükellefin kendisine tebliğ edilmeyip ortağına tebliğ edildiğinin ihtilâfsız bulunmasına, bu duruma göre yukarıda madde de açıklanan temyiz süresinin bu tebliğ tarihine istinaden hesaplanmasının kanuna aykırılığı açık olmasına binaen, temyiz talebinin süre aşımı nedeniyle incelenmeksizin reddeden temyiz komisyonu kararında isabet görülmemiştir.

Esas No : 1969/4387
Karar No : 1970/5198
Karar Tarihi : 20.10.1970

Mükellefin ölümünden sonra 1962 yılı işlemleri üzerinde yapılan inceleme sonunda takdir edilen matrah üzerinden varisi olan eşi adına üç aylık mirası red müddeti geçmeden salınan gelir vergisini, vefat tarihinin 7.12.1967 olduğundan ihtilâf bulunmadığı, 213 sayılı V. U. K. nun 12. maddesinde ölüm halinde mükelleflerin ödevlerinin mirası reddetmemiş kanuni ve mensup mirascılar geçeceği ve mirascılardan herbirinin ölünün vergi

borçlarından hisseleri nisbetinde sorumlu olacağının hükme bağlandığı, diğer taraftan Türk Medeni Kanununun 546. maddesi ile mirasçılara mirası ölümü müteakip üç ay içinde red etme hakkı tanındığı, bu durumda anılan süretin önce mirasçının borçdan olunamayacağına ve bu sebeple üç aylı süre içinde ihbarname tanzim ve tebliğine kanuni cevez bulunmadığı gerekçesi ile terkin eden temyiz komisyonu kararının 213 sayılı V.U.K. ve Türk Medeni Kanunu hükümlerine aykırı olduğu iddiası ile bozulma isteğinden ibarettir.

Türk Medeni Kanununun 517. maddesinde mirasın ölümle açılacağı, 539. maddesinde ise, miras açılınca mirasçıların onun tamamına sahip olacakları kanunda açıkça haller müstesna olmak üzere müteveffanın alacakları ile bilöümle haklarının ve zilliyet bulunduğu malların mirasçıları intikal edeceği ve mirasçıların müteveffanın borçlarından şahsen mesul olacakları hükme bağlanmış bulunmaktadır.

Hernekadar anılan kanunun 546. maddesinde mirasın üç ay içerisinde red edilebileceği yazılı isede, kanunda, bu süre içinde mirasçıya murisin borçları nedeniyle tebligat yapılamayacağı hakkında bir hüküm bulunmamaktadır.

Yukarıda sözü geçen 539. madde yer alan murisin borçlarının

ölümü ile beraber mirasçıya geçeceği hüküm karşısında vergi borcuna ait tebligatın, kanunen mirasın red edilebilmesi için tanınmış olan üç aylık süre içerisinde yapılamayacağının kabul edilmesi miras hukukunun dayandığı temel prensiplere uymayacağı gibi, 213 sayılı kanunun uyuşmazlığa konu olan 12. maddesinin ruhuna da aykırı düşer. Zira kanun koyucu bu madde ile mirasçıları vergiden kurtarmayı amaç edinmemiş, fakat borça batık olan bir murisin vergi borçlarından mirasçıları korumak istemiştir. Bu durumda sözü geçen maddenin mükellefiyetin başlangıcını tâyin eden bir hüküm olarak kabul edilmesinde isabet yoktur.

Esas No : 1968/ 825
Karar No : 1969/4605
Karar Tarihi : 31.10.1969

Mükellefin verdiği beyannamesinde ikâmetgâh adresi araştırılmadan, ilânen tebliğ hükümsüz olup diğer bilinen adreslerinde araştırılması gerekir.

Mükellefler tebligatın posta vasıtası ile ve bilinen adreslerinde yapılması 213 sayılı vergi usul kanununun 93 ile 101 maddeleri icaından olduğuna ve 101 madde de bilinen adresler 1 — Mükellef tarafından işe başlamada bilinen adresler, 2 — Adres değişikliğinde bildirilen adresler, 3 — İş bırak-

mada bildirilen adresler, 4 — Vergi beyannamelerinde bildirilen adresler şeklinde belirtilmiş bulunduğuna göre mükellefin vergi beyannamelerinde de ikâmetgâh adresinin bulunup bulunmadığı araştırılmadan, V.U.K. nun 103 maddesinin 3

numaralı bendine dayanılarak ilânen yapılan tebliğin hükümsüzlüğüne karar verilmesinde isabet görülmediğinden yukarıda belirtilen esaslar dairesinde temiz komisyonu kararının bozulmasına karar verildi.

Sosyal sigortalar kurumu genel müdürlüğünün 26.8.1972 tarih 1537 no. lu Genelgesi

506 sayılı sosyal sigortalar kanunu gereğince, Çalışma Bakanlığınca çıkarılmış bulunan 19.2.1965 tarihli, 915-1-22/1232 sayılı genelgenin 27 nci maddesi uyarınca, inşaat nevelerinin 1971 - 1972 yılı maliyet (metrekare maliyet) bedelleri Çalışma ve Bayındırlık Bakanlığınca tespit edilmiştir.

Anılan genelgeyi faydalı olacağı ümidiyle aşağıda yayınlıyoruz.

A — BETONARMA KARKAS BİNA İNŞAATI:	Müteahhit kârsız 1 M ² maliyet	
	Bedeli 1971	» 1972
1 — Kaloriferli, asansörlü ve parkeli (Marley ve emsali) Döşemeli apartman inşaatı	550.—	575.—
2 — Kaloriferli, asansörlü ve parkeli (Marley ve emsali kaplamalı) İşhanı inşaatı	525.—	550.—
3 — Kaloriferli (asansörsüz parkesiz) mozaik döşemeli apartman inşaatı	475.—	525.—
4 — Kaloriferli (asansörsüz parkesiz) mozaik döşemeli işhanı inşaatı	425.—	475.—
5 — Kaloriferli ve parkeli (marley ve emsali döşemeli) apartman inşaatı	500.—	550.—

6 — Kaloriferli ve parkeli (marley ve emsali döşemeli) işhanı inşaatı	475.—	525.—
7 — Kalorifersiz ve parkeli (marley ve emsali döşemeli) apartman inşaatı	425.—	450.—
8 — Kalorifersiz ve parkeli (marley emsali döşemeli) işhanı inşaatı	400.—	425.—
9 — Kalorifersiz, parkesiz, mozaik döşemeli apartman inşaatı	400.—	425.—
10 — Kalorifersiz, parkesiz, mozaik döşemeli işhanı inşaatı	375.—	400.—
11 — Sinema ve benzeri inşaatı	800.—	850.—
12 — Asansörlü kaloriferli otel	625.—	650.—

B — YIĞMA BİNA İNŞAATI:

1 — Asansör, kalorifer ve parkeil (marley ve emsali döşemeli) apartman inşaatı	475.—	500.—
2 — Asansör, kalorifer ve parkeli (marley ve emsali döşemeli) işhanı inşaatı	450.—	475.—
3 — Kaloriferli ve parkeli (marley ve emsali döşemeli) apartman inşaatı	425.—	450.—
4 — Kaloriferli ve parkeli (marley ve emsali döşemeli) işhanı inşaatı	400.—	425.—
5 — Kaloriferli (asansörsüz, parkesiz) mozaik döşemeli apartman inşaatı	400.—	425.—
6 — Kaloriferli (Asansörsüz, parkesiz) mozaik döşemeli işhanı inşaatı	375.—	400.—
7 — Kalorifersiz parkeli (marley ve emsali) döşemeli işhanı inşaatı	325.—	350.—

8 — Kalorifersiz parkeli (marley ve emsali) döşemeli apartman inşaatı	350.—	400.—
9 — Kalorifersiz ve parksiz mozaik döşemeli apartman inşaatı	325.—	350.—
10 — Kalorifersiz ve parkesiz mozaik döşemeli işhanı inşaatı	300.—	325.—
11 — En ucuz malzeme ile yapılan ev, apartman ve inşaat inşaatı	275.—	300.—
12 — Kaloriferli ve parkeli (marley emsali döşemeli) küçük ev inşaatı	475.—	500.—
13 — Kaloriferli asansörlü otel inşaatı	600.—	625.—

C — LÜKS MALZEMELİ İNŞAATI:

Tam konforlu haiz lüks inşaat villa yalı	675.—	750.—
Normal standartlar harici ucuz malzeme ile yapılan inşaat (Hımmış, ahşap yazlık sinema, depo, garap ve emsali inşaatlar)	225.—	250.—
Kerpiç bina inşaatı	170.—	180.—

Not :

- 1 — Parke marley ve emsali döşeme miktarı ile olursa olsun inşaat parkeli marley ve emsali döşemeli addedilir.
- 2 — İnşaatın sıva, boya ve badana gibi kısımlarının kısmen veya tamamen yapılmamış olması halinde metrekare maliyet bedeline bir değişiklik yapılmaz.

- 3 — Bina inşaatı ile birlikte yapılan bahçe veya lhataduvrları, yukarıda belirtilen çeşitli inşaat m² maliyet bedelleri meyanında mütelaa edilir.
- 4 — Herhangi bir inşaatın bünyesi içinde dükkân, depo, garaj, gibi kısımların bulunması inşaatın m² maliyet bedelini değıştiremez.
- 5 — Herhangi bir inşaatın bünyesi içinde yanılan sinema m² si listede alt olduğu sinama maddesinin katagorisine dahil olur.

**Sevgili
iktisatçılar...**

**Dergiye ilân
veriniz,**

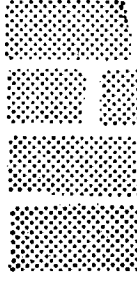
*

**Dergiye ilân
bulunuz,**

*

**Zira bu eser
sizindir !..**

ARSLAN

tek

veya

BLOK

• **yapı tuğlası**

• **ateş tuğlası**

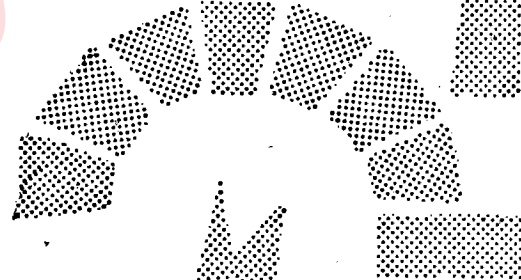
ateş harçları

izolasyon tuğlası

EYÜP — İSTANBUL

Fab. : 23 22 10

Mz. : 44 30 40

!!

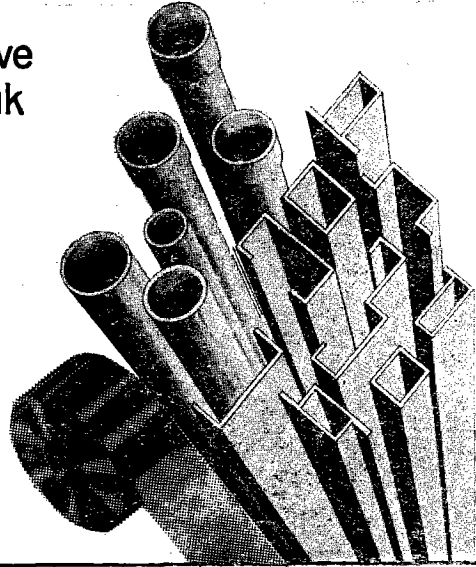
St

Borusan mamulleri dış pazarlarda

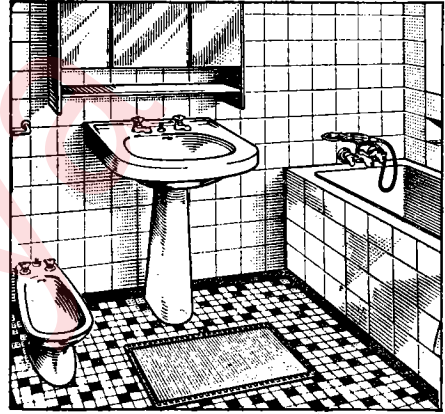
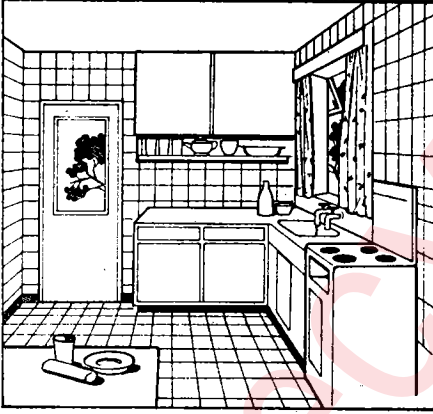
1971 de 6 yabancı
ülkede bütün Avrupa
mamulleri ile
boy ölçüştük ve
başarı kazandık

BS BORUSAN
BORU SANAYİ ANONİM ŞİRKETİ
İSTANBUL
1958

eşsiz kalite eşsiz güzellik

İşte Çanakkale Seramik Fayanslarına
dünya çapında ün kazandıran iki özellik.

KS

Çanakkale Seramik Fabrikaları A.Ş.

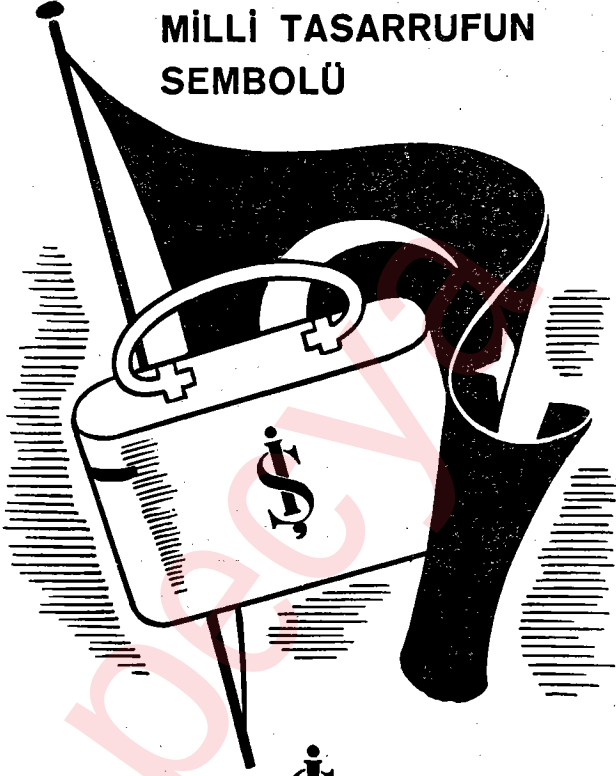
Karaköy, Tersane Caddesi, Hediye Sokak No. 4-6

Tel.: 49 19 90 - 49 74 76

Başlıca Mamulleri:

FAYANS
KAROSERAMİK
KAROMOZAİK
İZOLÂTÖR
ELEKTROPORSELEN

**MİLLİ TASARRUFUN
SEMBOLÜ**

TÜRKİYE **BANKASI**

paranızın... istikbalinizin emniyeti

istikbaldeki emniyetiniz tasarrufunuzdur

**tasarruf
mevduatında
istanbulun
mutena semtleri**

**HARBIYE ve
FENERBAHÇE'de**

lüks

**APARTMAN
DAİRELERİ**

**zengin ve çeşitli
para ikramiyeleri**

kuruluş 1946

sermayesi 80.000.000 TL.

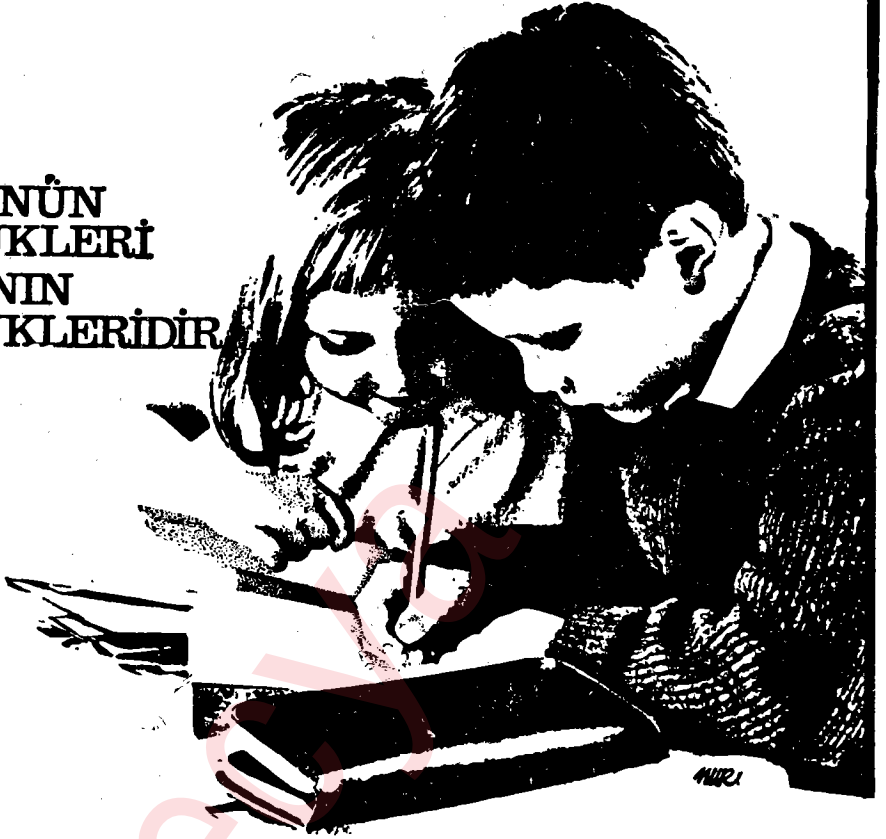
PARANIZIN İSTİKBALİNİZİN İŞİNİZİN GARANTİSİ

GARANTİ BANKASI

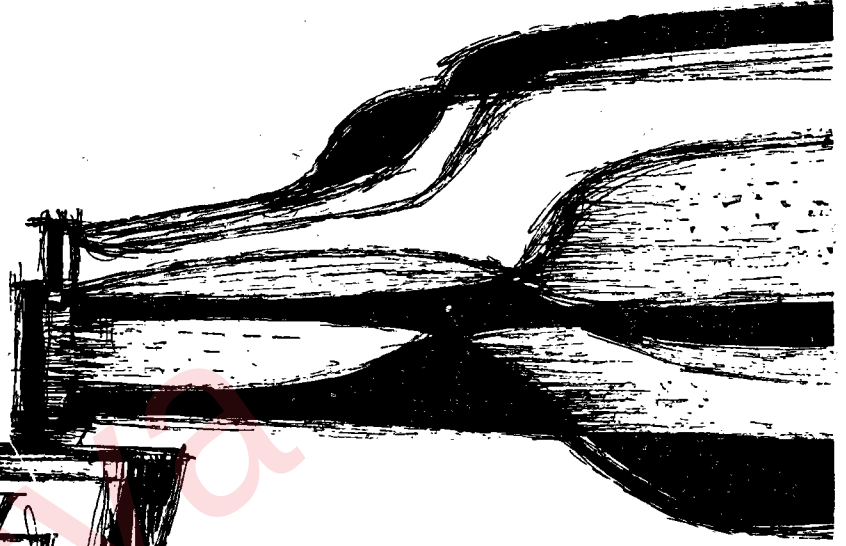
BUGÜNÜN
KÜÇÜKLERİ
YARININ
BÜYÜKLERİDİR

ÇOCUKLARINIZI
TASARRUFA
ALİŞTİRİNİZ

T.C.ZİRAAT BANKASI

HOS BAG

**ŞARAP
SANAYİNDE
KALİTE ve NEFASET
ÖRNEĞİNİ YİNE
TEKEL
SUNAR**